

SELVITYS

CIMOn rahoittamien intensiivikurssien vaikuttavuus suomalaisissa korkeakouluissa

Anna Martin – Miia Mäntylä

Elinikäisen
oppimisen
toimintaohjelma

NORDPLUS
Högre utbildning

FIRST

NORTH-SOUTH-SOUTH
Higher Education Initiative Programme

*CIMOn rahoittamien intensiivikurssien vaikuttavuus
suomalaisissa korkeakouluissa*

Anna Martin – Miia Mäntylä

Vaasan yliopisto
Levón-instituutti
Palvelututkimus 3/2012

Euroopan komissio on rahoittanut julkaisun tekemistä.
Komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

Tilaaaja ja julkaisija: Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
<http://www.cimo.fi>

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	6
1.1 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	6
1.2 MENETELMÄT JA AINEISTONKERUU	7
1.3 HAASTATELTAVIEN TAUSTAN MERKITYS TULOSSIIN	10
1.4 TAUSTAA SELVITYKSELLE	10
2. INTENSIIVIKURSSIT JA KORKEAKOULUN STRATEGIA	20
2.1 KANSAINVÄLISYYDEN PAINOPISTEET KORKEAKOULUISSA	20
2.2 INTENSIIVIKURSSIT STRATEGIAN TOTEUTTAJANA	22
2.3 INTENSIIVIKURSSIEN ASEMA SUHTEESSA MUUHUN TOIMINTAAN	24
2.4 MARKKINOINTI JA KANNUSTUS INTENSIIVIKURSSILLE OSALLISTUMISEEN	25
3. INTENSIIVIKURSSIT KANSAINVÄLISTYMISEN NÄKÖKULMASTA	27
3.1 INTENSIIVIKURSSIT YHTENÄ KANSAINVÄLISTYMISEN VÄLINEENÄ KORKEAKOULUISSA	27
3.2 LISÄARVO MUUHUN KANSAINVÄLISEEN TOIMINTAAN	28
3.3 VAIKUTUKSET PITKÄKESTOISEEN LIIKKUVUUTEEN	30
3.4 FIRST-INTENSIIVIKURSSIEN VAIKUTUKSET VENÄJÄN KIINNOSTAVUUTEEN	32
3.5 KANSAINVÄLISTYMISEN MAHDOLLISUUKSIA KAIKILLE	33
3.6 KOTIKANSAINVÄLISTYMINEN ERASMUS- JA NORDPLUS-INTENSIIVIKURSSILLA	33
4. INTENSIIVIKURSSIEN LISÄARVO KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN NÄKÖKULMASTA	36
4.1 INTENSIIVIKURSSIEN TUOMA LISÄARVO OPETUKSEEN	36
4.2 VAIKUTUKSET KORKEAKOULUJEN OPETUKSEEN SUOMESSA	39
4.3 MONITIETEINEN LÄHESTYMISTAPA	42
4.4 INTENSIIVIKURSSIEN VAKIINTUMINEN OSAKSI OPETUSSUUNNITELMIA	44
5. INTENSIIVIKURSSIEN MERKITYS KORKEAKOULUJEN VÄLISELLE YHTEISTYÖLLE	48
5.1 KORKEAKOULUJEN MOTIIVIT INTENSIIVIKURSSILLE	48
5.2 KUMPPANUUSSUHTEIDEN MERKITYS INTENSIIVIKURSSILLE	50
5.3 HYVÄN INTENSIIVIKURSSIN EDELLYTYKSET	51
5.4 ERASMUS JA NORDPLUS-INTENSIIVIKURSSIEN JÄRJESTÄMISMAAN VALINTAPERUSTEET	54
5.5 KORKEAKOULUJEN VÄLISEN YHTEISTYÖN KEHITTYMINEN	56
5.6 ETELÄN MAIDEN KORKEAKOULUJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ NORTH–SOUTH–SOUTH-OHJELMASSA	58
5.7 NORTH–SOUTH–SOUTH-OHJELMAN INTENSIIVIKURSSIT JA KEHITYSYHTEISTYÖN NÄKÖKULMA	60
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	62
LÄHTEET	67
LIITE 1: TEEMAAHAASTATTELURUNKO	68
LIITE 2: HAASTATELTUJEN HENKILÖIDEN ASEMA KORKEAKOULUISSA	69

Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa **Kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden keskuksen CIMOn** rahoittamien intensiivikurssien pitkäaikaisesta institutionaalisesta vaikuttavuudesta suomalaisissa korkeakouluissa. Selvitys koskee intensiivikursseja Erasmus-, Nordplus-, FIRST- ja North–South–South -rahoitusohjelmissa.

Aihetta lähestytään Pirkko Vartiaisen esittelemän monitahoarviointimallin mukaisesti, jossa ideana on selvittää toiminnan tuloksellisuutta kaikkien toiminnan kannalta keskeisten osapuolten näkökulmasta. Selvityksessä on mukana seitsemäntoista korkeakoulua: kahdeksan yliopistoa ja yhdeksän ammattikorkeakoulua. Työn keskeinen aineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Lisäksi tilaajalta saatiin selvityskäyttöön intensiivikurssikohtaista palauteaineistoa ja tilastoja. Haastatteluja tehtiin yhteensä 60 ja niillä tavoitettiin yhteensä 76 henkilöä korkeakoulujen opetushenkilöstöstä ja hallinnollisesta henkilöstöstä.

Intensiivikurssien vaikuttavuutta tarkastellaan neljän näkökulman kautta. Aluksi pohditaan sitä, miten intensiivikurssit huomioidaan korkeakoulujen strategioissa ja toisaalta, miten intensiivikurssit edistävät korkeakoulun strategian toteutumista. Toisena näkökulmana on kansainvälistyminen ja miten juuri intensiivikurssit edistävät kansainvälistymistä sekä henkilö- että korkeakoulutasolla. Kolmanneksi selvitys pureutuu koulutuksen ja opetuksen kehittämisen näkökulmaan eli minkälainen rooli intensiivikursseilla on opetusmenetelmien, materiaalin ja kokonaisten kurssiaihioiden siirtymisessä osaksi normaalia opetusta suomalaisissa korkeakouluissa. Vielä lopuksi tarkastellaan sitä, millä tavoin intensiivikurssit vaikuttavat korkeakoulujen väliseen yhteistyöhön. Raportti on yleiskatsaus, ohjelmakohtaiset erot on otettu huomioon vain tilaajan erikseen toivomissa osioissa, jotka liittyvät Erasmus- ja Nordplus-ohjelmien osalta kotikansainvälistymiseen, FIRST-ohjelmassa liikkuvuuteen Suomesta Venäjälle ja North–South–South-ohjelman erityisluonteeseen kehitysyhteistyön välineenä.

Selvityksen tuloksena voidaan todeta, että suhtautuminen intensiivikursseihin on myönteistä suomalaisissa korkeakouluissa, koska kurssit tarjoavat opiskelijoille ja opettajille kurssin lyhytkestoisuuden ja tarkan suunnitelmallisuuden johdosta helpon tavan kansainvälistyä. Tämän lisäksi intensiivikurssien odotetaan tuottavan muutakin yhteistyötä korkeakoulujen välille, esimerkiksi julkaisuja, yhteistyöhankkeita, yhteisiä opetusmoduuleja ja yhteistutkintoja. Voidaankin ajatella, että intensiivikurssit ovat eräänlainen väliaskelma opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden ja korkeakoulujen syvällisemmän

yhteistyön välillä. Toisin sanoen, intensiivikurssit tarjoavat korkeakoululle välineen arvioida laadukkaita ja hyviä strategisia partnereita. Kolmanneksi, intensiivikursseilta siirtyy ideoita ja metodeita osaksi normaalia opetusta kotikorkeakoulussa. Niiden aikana voidaan nähdä ja kokeilla uusia opetusmenetelmiä sekä saada oman korkeakoulun opetukseen alan uusinta tietoa tai tietoa uusilta aloilta. Näin ollen intensiivikursseilla voi olla positiivisia vaikutuksia opetuksen kehittämisessä laajemmalla mittakaavalla. Intensiivikurssien vaikutuksia voidaan lisätä panostamalla intensiivikursseihin yhtenä kansainvälistymisen välineenä entistä enemmän. Toimivien partnerisuhteiden ohella oman korkeakoulun tuki on tärkeässä roolissa.

Ulkopuolisen rahoituksen merkitys on kurssien suunnittelun ja toteutuksen kannalta suuri. Ilman sitä moni intensiivikurssi jäisi toteutumatta tai toteutettaisiin pienempimuotoisena. Jopa rahoituksen lisääminen intensiivikursseille voisi olla perusteltua.

1. JOHDANTO

Kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden keskus CIMO myöntää rahoitusta intensiivikurssien toteuttamiseen useassa eri ohjelmassa. Intensiivikurssit ovat lyhyitä opintojaksoja, jotka suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä korkeakoulun partnerikorkeakouluverkoston kanssa. Vuosittain intensiivikurssseille osallistuu satoja opiskelijoita ja opettajia. Intensiivikurssien vaikutukset ovat toisaalta osallistujille henkilökohtaisia, mutta ne voivat olla myös institutionaalisia, jolloin korkeakoulun eri osa-alueet ovat hyötyjinä. Intensiivikurssin avulla korkeakoulu voi koota yhteen alan asiantuntijoita ja tarjota opiskelijoille uusinta tietoa monikulttuurisessa ympäristössä.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet

Työn tavoitteena on tuottaa tietoa Kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden keskuksen CIMOn rahoittamien intensiivikurssien institutionaalisesta pitkäaikaisesta vaikuttavuudesta suomalaisissa korkeakouluissa. Selvitys koskee intensiivikursseja Erasmus-, Nordplus-, FIRST- ja North–South–South -rahoitusohjelmissa. Selvityksessä on mukana seitsemäntoista korkeakoulua: kahdeksan yliopistoa ja yhdeksän ammattikorkeakoulua.

Aihetta tarkastellaan neljän näkökulman kautta:

1. Intensiivikurssit ja korkeakoulun strategia
2. Intensiivikurssit kansainvälistymisen näkökulmasta
3. Intensiivikurssit koulutuksen ja opetuksen kehittämisen näkökulmasta
4. Intensiivikurssien merkitys korkeakoulujen väliselle yhteistyölle

Lisäksi selvityksellä haetaan vastausta neljään ohjelmakohtaiseen tarkentavaan erityiskysymykseen. Kysymykset liittyivät Nordplussan ja Erasmus-ohjelman osalta niiden vaikutuksiin kotikansainvälistymiseen. FIRSTin erityiskysymykset liittyivät intensiivikurssien vaikutukseen opiskelijoiden kiinnostukseen Venäjää kohtaan. North–South–South-ohjelman erityiskysymykset liittyivät etelän maiden yhteistyöhön ja ohjelman erityisluonteeseen kehitysyhteistyön välineenä. Vastaukset kysymyksiin raportoidaan selvityksessä omien alaotsikoidensa alla.

1.2 Menetelmät ja aineistonkeruu

Selvitys CIMOn rahoittamien intensiivikurssien institutionaalisesta vaikuttavuudesta suomalaisissa korkeakouluissa perustuu kahdessa vaiheessa koottuun aineistoon. Ensimmäisessä vaiheessa koottiin perustietoa tutkimuksen kohteena olevista rahoitusohjelmista, intensiivikurssien määristä ja niiden järjestämisessä aktiivisista korkeakouluista. Kaikkia Suomen korkeakouluja ei aikataulullisista syistä voitu ottaa mukaan selvitykseen. Mukaan valittiin seitsemäntoista korkeakoulua, jotka olivat vuosien 2007–2011 aikana toimineet intensiivikurssien koordinaattorina vähintään kahdessa intensiivikurssissa. Tutkimusta varten CIMOsta saatu aineisto pohjautui koordinaattorikorkeakoulukohtaisiin tilastoihin. Huomionarvoinen seikka kokonaisuuden kannalta on, että korkeakoulu on voinut olla partnerina useassa verkostossa. Tässä selvityksessä huomioitiin kuitenkin ainoastaan koordinaattoreina toimineet korkeakoulut. Osassa korkeakouluista ei ole koordinoitu yhtään intensiivikurssia tarkasteluajanjakson aikana kohteena olleiden rahoitusohjelmien puitteissa. Näitä korkeakouluja ei luonnollisesti huomioitu selvityksessä.

Aihetta lähestyttiin Pirkko Vartiaisen (2003) esittelemän monitahoarvioinnin mukaisesti. Mallin ideana on selvittää toiminnan tuloksellisuutta kaikkien toiminnan kannalta keskeisten osapuolten näkökulmasta. Vartiaisen mukaan monitahoarviointi tarkoittaa sitä, että arviointikohdetta tarkastellaan erilaisten arviointikokonaisuuksien ja intressiryhmien kautta. Monitahoarvioinnissa tavoitellaan ilmiön kuvailevaa analyysiä avainryhmät laajasti huomioon ottaen. Arvioinnissa otettiin huomioon sekä opetus- että hallintohenkilökunnan näkemykset intensiivikurssien merkityksestä, tuloksista ja vaikuttavuudesta. Opiskelijoiden näkökulma ei kuulunut tehtävänantoon.

Työn keskeinen aineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla (liite 1). Lisäksi CIMOsta saatiin selvityskäyttöön intensiivikurssikohtaista palauteaineistoa ja tilastoja.

Selvityksen haastatteluaineisto kerättiin teemahaastatteluina seuraavista syistä:

1. Teemarunkoon perustuvat henkilökohtaiset haastattelut tuovat haastateltavan koko asiantuntemukseen perustuvaa tietoa.
2. Teemahaastattelussa haastateltavat ilmaisevat huomattavasti enemmän ja selvästi syvällisempiä ajatuksia kuin lomaketta täyttäessään tai strukturoidussa haastatteluissa. Teemahaastattelutilanteessa tutkijoilla on myös mahdollisuus tehdä lisäkysymyksiä keskustelun kuluun mukaan.

- Haastatteluissa haastateltavat ovat paremmin motivoituneita kertomaan näkemyksiään erilaisista asiakokonaisuuksista – ja myös sellaisista asioista, joista he eivät luultavimmin haluaisi antaa kirjallista palautetta.

Selvityksessä oli mukana seitsemäntoista korkeakoulua. Korkeakoulut valittiin mukaan sen perusteella, kuinka aktiivisia ne olivat olleet intensiivikurssien järjestämisen saralla. Mukaan valituissa korkeakouluissa oli toimittu intensiivikurssin koordinaattorina vuosien 2007–2011 aikana vähintään kahden intensiivikurssin osalta. Myös korkeakoulujen maantieteellinen jakauma sekä ruotsinkielisten korkeakoulujen mukanaolo otettiin huomioon. Selvityksen ohjausryhmä hyväksyi selvitykseen mukaan otettavien korkeakoulujen joukon.

Tutkimuskohteiden valinnan jälkeen korkeakoulujen kansainvälisten asioiden päälliköitä lähestyttiin sähköpostitse ja puhelimitse haastateltavien nimeämiseksi. Tutkimuksessa tehtiin yksilohaastatteluja, ryhmähaastatteluja ja puhelinhaastatteluja yhteensä kuusikymmentä ja ne jakautuivat tasaisesti korkeakoulujen kesken. Intensiivikurssien suhteen aktiivisimmat korkeakoulut erottuvat myös haastateltavien määrästä (taulukko 1). Henkilökohtaisesti haastateltiin 51 ja puhelimen tai videoneuvotteluyhteyden välityksellä 25 asiantuntijaa seitsemästätoista korkeakoulusta. Yhteensä haastatteluilla tavoitettiin 76 henkilöä. Haastatellut henkilöt edustivat korkeakoulujen opetushenkilöstöä tai hallinnollista henkilökuntaa (liite 2).

Taulukko 1. Haastateltujen henkilöiden määrä ja paikkakunta korkeakouluittain.

Haastatellut henkilöt/korkeakoulu	
Helsingin yliopisto	8
Hämeen AMK	3 (Hämeenlinna 2, Riihimäki 1)
Itä-Suomen yliopisto	5 (Joensuu 4, Kuopio 1)
Jyväskylän AMK	4
Jyväskylän yliopisto	3
Lahden AMK	4
Lappeenranta teknillinen yo	3
Metropolia AMK	5 (Helsinki 2, Vantaa 2, Espoo 1)
Oulun yliopisto	2
Pohjois-Karjalan AMK	6 (Joensuu)
Savonia AMK	4 (Kuopio 3, Iisalmi 1)
Seinäjoen AMK	6
Tampereen AMK	6 (Tampere 4, Ikaalinen 1, Virrat 1)
Tampereen teknillinen yo	3
Turun AMK	6

Turun yliopisto	5
Åbo Akademi	3 (Turku)
YHTEENSÄ	76

Osa haastatelluista henkilöistä ja oli ollut mukana useassa eri CIMOn rahoitusohjelman intensiivikurssissa. Näin ollen kaikista selvityksessä mukana olleista ohjelmista saatiin kattavasti tietoa (taulukko 2).

Taulukko 2. Haastateltujen henkilöiden määrä ohjelmittain.

Haastatellut henkilöt ohjelmittain	
Ohjelma	Henkilöiden lukumäärä *
Erasmus	38
Nordplus	17
FIRST	26
North–South–South	30

*) Osa haastatelluista on ollut mukana useamman ohjelman intensiivikurssien toteutuksissa. Yhtä henkilöä on siis voitu haastatella useampaan ohjelmaan liittyen.

Selvitys toteutettiin marraskuun 2011 ja maaliskuun 2012 välisenä aikana. Työn aikataulu oli:

marraskuu–joulukuu 2011: Aineistoon tutustuminen, selvityksen korkeakoulujen valinta, teemahaastattelurungon laatiminen

tammikuu 2012: Teemahaastattelut, alustava tulosten analysointi

helmikuu 2012: Tulosten analysointi, raportointi

maaliskuu 2012: Raportin valmistuminen

Selvitystyön tukemiseksi perustettiin ohjausryhmä, joka muodostui CIMOn asiantuntijoista sekä korkeakoulujen edustajista. Ohjausryhmä kokoontui selvitystyön aikana kolme kertaa: 25.11.2011 (Helsinki), 2.2.2012 (Helsinki) ja 8.3.2012 (lyhyt videoneuvottelu jatkotoimenpiteistä ja kommenttien toimittamisesta). Ohjausryhmän muodostivat:

- Alva Bruun, Irma Garam, Kenneth Lundin ja Ulla Tissari (CIMO)
- Pia Piispanen (Jyväskylän ammattikorkeakoulu)
- Matti Heiliö (Lappeenrannan teknillinen yliopisto)

Selvityksen toteuttivat projektipäällikkö KTM Miia Mäntylä ja projektitutkija YTM, KTM Anna Martin. Mäntylä ja Martin tekivät kumpikin noin puolet haastatteluista. Analysointi ja raportointi tehtiin yhdessä. Mäntylällä oli hallinnollinen vastuu selvityksen toteuttamisesta. Lisäksi koulutuspäällikkö KTM Mikael Hallböck toteutti yhden ruotsinkielisen haastattelun.

1.3 Haastateltavien taustan merkitys tuloksiin

Vastaajan taustalla ei ollut merkitystä suhtautumiseen intensiivikursseja kohtaan. Ainut havaittavissa oleva ero oli se, että hallintohenkilökunta ei osannut yhtä hyvin kertoa intensiivikurssien vaikutuksista opetuksen kehittämiseen ja opetushenkilöstö puolestaan tunsu korkeakoulun strategian hallintohenkilökuntaan verrattuna hieman huonommin. Kaikki olivat kuitenkin erittäin myönteisiä intensiivikursseja kohtaan ja kokivat ne hyödyllisiksi, vaikkakin myös työllistäviksi.

Haastateltavan yliopisto- tai ammattikorkeakoulutaustalla ei ollut juuri vaikutusta vastauksiin. Ero tuli näkyviin vain neljässä kohdassa. Ensimmäinen kohta oli se, että yliopistoissa intensiivikurssit olivat varsin usein tutkimuskursseja ja niiden taustalla saattoi olla halu edistää tiedettä. Ammattikorkeakouluissa sen sijaan kursseilla tavoiteltiin pääasiassa tietoa jostain erityisaiheesta ja kurssi oli usein yhdistelmä projektityön tekemistä, luento-opetusta ja vierailuja alueen sidosryhmiin. Toinen asia, missä oli havaittavissa eroa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä oli se, että ammattikorkeakouluissa intensiivikurssien miellettiin yleisesti edistävän korkeakoulun strategisista tavoitteista yhteiskunnallista vaikuttavuutta, kun taas yliopistoissa tuli useammin esiin opetuksen ja tutkimuksen kehittäminen. Kolmas yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välinen ero nousi esiin siinä, että ammattikorkeakoulut tuntuivat olevan yliopistoja kiinnostuneempia toteuttamaan monitieteisiä intensiivikursseja. Neljäs eroavuus oli se, että ammattikorkeakouluissa opettajan intensiivikurssiin käyttämä työpanos otettiin yliopistoja paremmin huomioon opettajan työajassa, kun yliopistoissa intensiivikurssien valmistelu tapahtui selvemmin opettajan vapaa-ajalla.

1.4 Taustaa selvitykselle

Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa CIMOn hallinnoimista intensiivikursseista ja niiden vaikuttavuudesta suomalaisissa korkeakouluissa. Mukana olevat rahoitusohjelmat ovat: Erasmus, Nordplus, FIRST ja North–South–South. Kunkin ohjelman intensiivikursseille on määritelty omat ohjelma-kohtaiset kriteerit.

Erasmus

Euroopan komission rahoittaman Erasmus-ohjelman avulla tuetaan eurooppalaisten korkeakoulujen yhteistyötä sekä korkeakoulujen välistä opiskelija- ja henkilökuntaliikkuvuutta. Ohjelma tukee myös korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä ja liikkuvuutta. Ohjelmaan osallistuvat EU-maat, Norja, Islanti, Liechtenstein ja Turkki. Kroatia ja Sveitsi ovat olleet mukana lukuvuodesta 2011–2012 alkaen. Ohjelmalla tuetaan korkeakoulujen tutkinto-opiskelijoiden ja koko henkilöstön liikkuvuutta kansalaisuudesta riippumatta.

Erasmus-ohjelmalla pyritään:

- liikkuvuuden laadun ja määrän lisääntymiseen Euroopassa
- korkeakoulujen keskinäisen ja työelämän kanssa tehtävän yhteistyön edistämiseen ja lisäämiseen
- eurooppalaisen korkeakoulutusalueen toteutumiseen
- innovaatioiden syntymisen edistämiseen
- tutkintojen ja pätevyyksien läpinäkyvyyden ja tunnustamisen lisäämiseen
- opintosuoritusten ja arvosanojen vastavuoroisen akateemisen hyväksiluvun lisäämiseen
- tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen edistämiseen opetuksessa ja koulutuspalveluissa.

Yksi tuettava liikkuvuuden muoto ovat intensiivikurssit. Erasmus-intensiivikurssit ovat lyhyitä opintojaksoja, joiden pituus on vähintään kymmenen päivää ja maksimissaan kuusi viikkoa. Intensiivikurssien avulla pyritään kehittämään koulutusta ja rohkaistaan korkeakouluja muun muassa koulutusalojen välisten erityisaiheiden opetukseen. Ne myös mahdollistavat opiskelijoiden ja opettajien työskentelyn monikulttuurisissa ryhmissä.

Intensiivikurssin koordinaattori laatii hakemuksen oman maansa kansalliselle toimistolle, Suomessa CIMOLle. Hakemusten arviointiperusteet ovat samat Euroopan laajuisesti ja hakemusten laadullista arviointia varten käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita. Uusien rahoitettavien intensiivikurssien arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin sisällöllisiin osa-alueisiin:

- relevanssi Erasmus-ohjelman tavoitteiden kannalta
- kurssin tavoitteet ja innovatiivisuus
- menetelmät ja kurssin työohjelma
- oppimistulokset, opintojen hyväksiluku

- partneriryhmän työnjako, projektinhallinta sekä hankkeen monitorointi ja arviointi
- tulosten levittäminen ja hyödyntäminen.

Jatkohakemukset arvioidaan aiempien kurssien toteutuksen ja hakemuksessa esitettyjen muutosten pohjalta.

Tuen myöntämisen perusedellytyksenä on, että kaikilla intensiivikurssiin osallistuvilla korkeakouluilla on voimassa oleva komission hyväksymä Erasmus-peruskirja (Erasmus University Charter). Vaatimuksena on myös, että mukana on oltava vähintään kolme korkeakoulua kolmesta eri maasta. Tämän lisäksi kurssin opiskelijoista vähintään kymmenen täytyy olla ulkomailta eli ei-järjestävästä maasta.

Intensiivikurssi voi olla kertaluonteinen tai se voidaan järjestää enintään kolmena peräkkäisenä vuonna. Tukea haetaan kuitenkin vuosittain. Tuki kattaa osan intensiivikurssin järjestely-, matka- ja oleskelukuluista. Kurssi tulee hyväksilukea opiskelijoiden tutkintoon heidän kotikorkeakouluissaan. Näiden lisäksi intensiivikurssien tulee myös tukea innovatiivisuutta esimerkiksi akateemisen sisällön, opetusmenetelmien tai -materiaalien suhteen ja hyödyntää ICT-työkaluja.

Vuosien 2007–2011 aikana CIMO on rahoittanut yhteensä 76 suomalaisen korkeakoulun koordinoimaa intensiivikurssia (taulukko 3). Rahoitettavien kurssien määrä on ollut noususuuntainen – kun niitä lukuvuodelle 2007–2008 rahoitettiin seitsemäntoista, oli vastaava luku lukuvuonna 2010–2011 kaksikymmentä. Kurssien määrän noustessa luonnollisesti myös kurssien vaikutuspiirissä olleiden opiskelijoiden ja opettajien lukumäärä on kasvanut. Lukuvuonna peräti lähes 750 opiskelijaa oli mukana intensiivikurssilla, opettajien määrä oli reilut 250. Suomalaisten osuus on noin viidennes osallistujista (opiskelijat 20 %, opettajat 25 %).

Valtaosa suomalaisista korkeakouluista on partnerina (ei koordinaattorina) verkostoissa, jotka järjestävät intensiivikursseja. Kyseiset kurssit eivät ole mukana tämän selvityksen tilastoissa. On tärkeää ottaa huomioon, että vastaavanlaista intensiivikurssien vaikuttavuutta syntyy myös näiden kurssien kautta.

Taulukko 3. CIMOn rahoittamien Erasmus-intensiivikurssien ja niiden osallistujien määrä sekä rahoitus vuosina 2007–2011.

	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	<i>Yhteensä 2007–2011</i>
Kursseja yhteensä	17	17	22	20	76
Opiskelijoita	535	601	822	747	2 705
	suomalaisia: 133	suomalaisia: 189	suomalaisia: 212	suomalaisia: 147	
Opettajia	152	182	248	252	834
	suomalaisia: 41	suomalaisia: 65	suomalaisia: 81	suomalaisia: 64	
Tuki EUR ~	19 800–66 800	23 000–75 100	24 900–73 900	29 100–79 100	
	<i>Intensiivikurssien budjetille ei ole määritelty ehdotonta minimiä tai maksimia, mutta matka- ja majoituskuluja voidaan hyväksyä enintään 60 opiskelijan ja 20 opettajan osalta. Kurssin järjestämispaikka vaikuttaa kulujen suuruuteen. Keskimääräinen tuki on noin 45 000 EUR / intensiivikurssi. Tuki sisältää matka- ja majoituskulujen lisäksi kiinteän summan kurssin järjestelyitä varten (vaihtelee vuosittain, vuonna 2011 8 620 EUR).</i>				

Nordplus

Nordplus Korkeakoulutus -ohjelma tukee opiskelija- ja opettajaliikkuvuutta sekä hanke- ja verkostoyhteistyötä korkeakoulutuksen alalla Pohjoismaissa ja Baltiassa. Ohjelman tarkoituksena on luoda yhteistyötä ohjelmaan osallistuvien korkeakoulujen välillä liikkuvuuden, kokemusten, hyvien käytäntöjen sekä innovatiivisten tulosten kautta. Ohjelma tukee myös korkeakoulujen ja muiden organisaatioiden välistä yhteistyötä. Ohjelman varat tulevat Pohjoismaiden ministerineuvostolta.

Nordplus Korkeakoulutus -ohjelman yleiset päämäärät vaihtelevat hieman ohjelmakausittain. Tämän hetkiset ohjelman päämäärät vuosille 2012–2016 ovat:

- edistää ja kehittää pohjoismaista yhteistyötä korkeakoulutuksen saralla ja myötävaikuttaa pohjoismais-baltialaisen koulutusalueen syntymiseen
- edistää yhteistyötä korkeakoulujen välillä, luoda verkostoja kokemusten, hyvien käytäntöjen ja innovatiivisten tulosten vaihdolle
- edistää yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden organisaatioiden välillä korkeakoulutuksen alalla

- edistää yhteistyötä korkeakoulujen ja työelämän välillä
- edistää kiinnostusta, ymmärrystä ja tietoa pohjoismaisiin kieliin ja kulttuuriin.

Nordplus Korkeakoulutus -ohjelma tukee liikkuvuuden lisäksi intensiivikursseja, korkeakoulujen yhteisiä opinto-ohjelmia, kehittämishankkeita ja verkostoja. Tuettavat intensiivikurssit ovat lyhyitä, viikosta kuukauteen kestäviä, opintojaksoja, joihin osallistuu opiskelijoita ja opettajia vähintään kolmesta eri maasta. Kursseja voidaan järjestää lukukausien aikana, mutta myös sen ulkopuolella esimerkiksi kesäkurssin muodossa. Tavoitteena on, että kurssi integroidaan osaksi yhteistyökorkeakoulujen opinto-ohjelmia ja samalla se kehittää osaamista erityisesti uusista aihepiireistä. Suoritettujen opintopisteet hyväksiluetetaan osaksi opiskelijan tutkintoa. Sama intensiivikurssi voi saada Nordplus-rahoitusta kolme kertaa, mutta jokaiselle kurssille pitää hakea rahoitusta uudelleen. Rahoittaja suosittelee intensiivikurssin järjestäjän vaihtamista aika ajoin.

Nordplus rahoittaa korkeintaan puolet kurssin kokonaiskustannuksista. Rahoitusta voidaan käyttää matkoihin, majoitukseen ja hallinnollisiin kuluihin. Osallistuvien opettajien työtunnit intensiivikurssille voivat olla korkeakoulujen omarahoitusosuutta. Jatko-opiskelijat voivat osallistua kursseille joko opettajina tai opiskelijoina. Opiskelijaosallistujina he eivät ole oikeutettuja Nordplus-tukeen.

Intensiivikurssihakemukset arvioidaan kahden arvioijan voimin. Valinnat perustuvat seuraaviin näkökulmiin:

1. Relevanssi: hakemus, intensiivikurssin tavoitteet ja oletettavat tulokset linjassa Nordplus Korkeakoulutuksen päämääriin
2. Tavoitteet ja tulokset: motivaatio ja tavoitteet selvillä sekä realistisia ja määriteltyjä
3. Organisointi: selkeä ohjelmarunko, tasapuolinen vastuunjako, yhteinen suunnitelma
4. Tulosten levittämisen suunnitelmallisuus
5. Aikaisemmat tulokset vaikuttavat jatkuvien intensiivikurssien arviointiin

Vuosien 2007–2011 välisenä aikana CIMO on rahoittanut 81 suomalaisen korkeakoulukoordinaattorin intensiivikurssia (taulukko 4). Suomalaisten koordinaattorien intensiivikurssien määrä on ollut noususuhdanteinen. Vuoden 2011 hakuerroksella rahoitus myönnettiin seitsemälletoista intensiivikurssille, vuonna 2007 vastaava luku oli kolmetoista. Tilastoja yksittäisten intensiivikurssien osallistujamääristä ei ole saataville, mutta CIMOn arvion mukaan keskimäärin yhdelle intensiivikurssille

osallistuu noin 38 opiskelijaa. Opettajia voidaan olettaa olevan mukana yksi tai kaksi jokaisesta osallistuvasta korkeakoulusta.

Taulukko 4. CIMOn rahoittamien Nordplus-intensiivikurssien ja niiden osallistujien määrä sekä rahoitus vuosina 2007–2011.

	2007	2008	2009	2010	2011	<i>Yhteensä 2007–2011</i>
Kursseja yhteensä	13	20	13	18	17	81
Opiskelijoita	<i>Yhdelle kurssille osallistuu keskimäärin yhteensä noin 38 opiskelijaa kaikista verkoston korkeakouluista.</i>					
Opettajia	<i>Yhdelle kurssille osallistuu keskimäärin 1–2 opettajaa/korkeakoulu</i>					
Tuki (EUR) ~	5 300– 20 000	7 600– 20 000	3 700– 29 000	5 000– 18 000	4 000– 30 000	

FIRST

FIRST-ohjelma (*Finnish-Russian Student and Teacher Exchange Programme*) edistää Suomen ja Lontois-Venäjän korkeakoulujen yhteistyötä. Ohjelman avulla tuetaan Suomen ja Venäjän korkeakoulujen välistä opiskelija- ja opettajaliikkuvuutta sekä yhteisten intensiivikurssien järjestämistä. Tuettavien toimintojen lisäksi ohjelmalla pyritään tasapainottamaan vaihtoon lähtevien opiskelijoiden ja opettajien määrää Suomen ja Venäjän välillä.

FIRST-ohjelmassa korkeakoulut muodostavat verkostoja, joille voidaan myöntää FIRST-apurahoja. FIRST-verkostot voivat järjestää intensiivikursseja, jotka ovat lyhyitä yhteisiä opintojaksoja. Kurssin sisältö on yhdessä suunniteltu, ja siihen osallistuu opiskelijoita ja opettajia verkostoon kuuluvista korkeakouluista. Suomalainen korkeakoulu toimii aina verkoston koordinaattorina ja hakee rahallista tukea intensiivikurssin toteuttamiseen CIMOlta.

Kurssin kesto on vähintään yksi viikko ja se pidetään aina Venäjällä. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, että intensiivikurssi hyväksiluetaan opiskelijoiden tutkintoon. Kurssin osallistujien tulee koostua tasaisesti suomalaisista ja venäläisistä opiskelijoista ja opettajista. Kurssin järjestämistä varten myönnetty FIRST-tuki kattaa järjestelykuluja (mm. tilavuokrat ja materiaalit) sekä osallistujien matka- ja oleskelukustannuksia. Tukea ei voi kohdentaa palkkakuluihin.

Lukuvuosien 2007–2011 välisenä aikana CIMO on rahoittanut yhteensä 32 FIRST-intensiivikurssia (taulukko 5). Kurssien lukumäärä on selkeästi lisääntynyt vuosi vuodelta. Kun kurseja lukuvuodelle 2007–2008 rahoitettiin kuusi, oli vastaava luku lukuvuonna 2010–2011 kymmenen. Kurseille osallistuvien opiskelijoiden määrä on lähes kaksinkertaistunut tarkasteluajanjakson aikana. Osallistuvien opettajien määrään on tullut neljänkymmenen prosentin lisäys.

Taulukko 5. CIMOn rahoittamien FIRST-intensiivikurssien ja niiden osallistujien määrä sekä rahoitus vuosina 2007–2011.

	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	<i>Yhteensä 2007–2011</i>
Kurseja yhteensä	6	7	9	10	32
Opiskelijoita	137	180	175	255	747
	FI: 86 RU: 51	FI: 72 RU: 108	FI: 89 RU: 86	FI: 145 RU: 110	<i>FI: 392 RU: 355</i>
Opettajia	25	41	58	63	187
	FI: 14 RU: 11	FI: 17 RU: 24	FI: 23 RU: 35	FI: 26 RU: 37	<i>FI: 80 RU: 107</i>
Tuki (EUR) ~	4 000–10 000	6 000– 12 500	5 000– 15 000	6 300– 13 400	

North–South–South

North–South–South Higher Education Institution Network Programme tukee suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välisiä kumppanuuksia ja vahvistaa korkeakoulutuksen kapasiteettia keskinäisen vuorovaikutuksen ja liikkuvuuden keinoin. North–South–South-ohjelma tukee osaltaan YK:n vuosituhattulistuksen ja Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamista köyhyyden vähentämiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi. North–South–South-ohjelmalla on lisäksi tärkeä rooli korkeakoulujen kansainvälisyysstrategioiden tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteena on myös edistää kehitysmaiden (ns. ”etelän maiden”) korkeakoulujen keskinäistä yhteistyötä.

Ohjelma jakautuu ohjelmakaudella 2010–2012 kolmeen osaan: vastavuoroiset opettaja- ja opiskelijavaihdot kumppanimaiden korkeakoulujen välillä, yhteiset intensiivikurssit etelän kumppanimaiden korkeakouluissa sekä Suomen ja etelän kumppanimaiden korkeakoulujen keskinäistä verkostoitumista tukevat toimet. Ohjelman puitteissa voidaan rahoittaa yhteistyöhankkeita niissä kehitysmaissa,

jotka ovat OECD:n määritelmän mukaan kelpoisia julkisen kehitysrahoituksen vastaanottamiseen (ODA-kelpoiset maat). Pääpaino on Suomen pitkäaikaisissa yhteistyömaissa, siirtymävaiheen maissa ja Suomen alueellisen kehitysyhteistyön painopistealueilla.¹

Tukea ohjelmasta hakevat korkeakoulujen muodostamat verkostot. Intensiivikurssitukea haetaan yhdessä liikkuvuustuen kanssa. Ohjelman kuuden miljoonan euron budjetista noin 10–15 prosenttia ohjataan intensiivikursseille. North–South–South-ohjelman intensiivikurssit tarjoavat yhteistä opetusta verkoston korkeakoulujen opiskelijoille. Intensiivikurssien tavoitteena on:

- uuden tiedon tuottaminen ja jakaminen
- koulutuksen laadun parantaminen ja monipuolistaminen.

Intensiivikurssi kestää 1–10 viikkoa. Kukin verkosto voi toteuttaa enintään yhden kurssin lukuvuodessa. Kurssit järjestetään aina Suomen kumppanikorkeakouluissa. Edellytyksenä tuen myöntämiselle on myös se, että opinnot sisällytetään täysimääräisinä opiskelijan kotikorkeakoulussa suoritettavaan tutkintoon. Intensiivikurssien osallistujilta ei peritä lukukausimaksuja. Myös varsinaisessa opiskelijavaihdossa olevat opiskelijat voivat osallistua intensiivikursseille. Osallistujien tulee olla tasaisesti kaikista korkeakouluista eikä suomalaisten opiskelijoiden määrä saa ylittää yli puolta osallistujista.

North–South–South-ohjelman rahoituksella voidaan kattaa seuraavia intensiivikursseihin liittyviä kuluja:

- kurssin osallistujien matkat, majoitus ja elinkustannukset
- kurssin järjestämiseen liittyvät kustannukset, mm. tila- ja toimistokulut, materiaalikulut sekä verkko-opetuksen järjestäminen.

---

¹ North–South–South-ohjelmaan voivat lähtökohtaisesti osallistua kaikki ODA-kelpoiset maat. Valinnoissa priorisoidaan seuraavia Suomen kehitysyhteistyön yhteistyömaita ja alueita:

- Suomen pitkäaikaisen yhteistyömaat: Tansania, Sambia, Etiopia, Kenia, Nepal, Nicaragua, Mosambik, Vietnam
- Siirtymävaiheen maat: Egypti, Peru, Etelä-Afrikka, Namibia
- Suomen alueellisen kehitysyhteistyön painopistealueista:
  - Mekongin alue: Thaimaa, Laos, Kambodza, Vietnam
  - Länsi-Balkan: Albania, Bosnia-Hertsegovina, Kosovo, Kroatia, Makedonia, Montenegro ja Serbia
  - Laajemman Euroopan Aloitteen (Wider European Initiative) maat: Ukraina, Moldova, Valko-Venäjä, Armenia, Azerbaidzhan, Georgia, Kazakstan, Kirgistan, Tadžikistan, Turkmenistan ja Uzbekistan
  - Keski-Amerikka: Nicaragua, Honduras, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Panama
  - Andien alue: Peru, Ecuador, Kolumbia, Bolivia
  - Eteläinen Afrikka: Angola, Botswana, Etelä-Afrikka, Kongon demokraattinen tasavalta, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mosambik Namibia, Sambia, Seychellit, Swasimaa, Tansania ja Zimbabwe
  - Afrikan sarvi: Eritrea, Somalia, Sudan, Tshad, Keski-Afrikan tasavalta, Djibouti
  - Länsi-Afrikka: Mauritania, Mali, Niger, Nigeria, Benin, Togo, Ghana, Burkina Faso, Norsunluurannikko, Liberia, Sierra Leone, Guinea, Guinea-Bissau, Senegal, Gambia

Tukea ei myönnetä palkkakuluihin. Kurssin järjestämiseen liittyvää tukea voidaan kanavoida sille etelän kumppanikorkeakoululle, joka vastaa kurssin järjestämisestä. Tuella voidaan myös korvata sisäisiä matkoja etelässä, jos kurssiosallistujia tulee muista etelän kumppanikorkeakouluista.

North–South–South-ohjelman toiminnot on suunniteltu niin, että ne täydentävät toinen toisiaan. Ajoittamalla opettaja- ja opiskelijaliikkuvuus niin, että vaihdossa olevat voivat osallistua myös verkoston järjestämälle intensiivikurssille, päädytään kokonaisuuden kannalta kustannustehokkaaseen ratkaisuun.

Valittaessa rahoitettavia verkostoja, pääpaino on seuraavissa seikoissa:

- toiminnan kehityspoliittinen vaikuttavuus siten, että suunnitelma lähtee yhteistyömaan omista prioriteeteista ja tarpeista, toiminta tuottaa kestäviä tuloksia ja siinä varmistetaan yhteistyökumppanin omistajuus
- suunnitelman realistisuus ja selkeys (tavoitteet suhteessa resursseihin), toimijoiden välisen työnjaon tasapuolisuus ja selkeys, vastavuoroisuus
- suomalaisen korkeakoulun erityisosaaminen ja asiantuntijuus ja suunnitelma, miten sitä hyödynnetään toiminnassa (suunnitelman yhteys korkeakoulun kansainvälistymisstrategioihin)
- edellytykset etelä-etelä-yhteistyön edistämiseksi
- Suomen kehityspoliitiikan teemojen, kuten sukupuolten välinen tasa-arvo, mukanaolo suunnitelmassa
- toiminnan täydentävyys muuhun yhteistyömaassa tehtävään työhön kehityspoliitiikan ja kehitysyhteistyön saralla
- verkoston jatkosuunnitelmat.

Intensiivikursseja alettiin rahoittaa North–South–South-ohjelmassa vuonna 2007. Rahoitettavien North–South–South-intensiivikurssien määrässä on tapahtunut suuri muutos tarkasteluajankohdan 2007–2011 aikana: rahoitettavien kurssien määrä on kaksinkertaistunut yhdeksästä kahdeksaantoisesta (taulukko 6). Intensiivikurssien vaikutuspiiriin kuuluvien opiskelijoiden ja opettajien määrä on lisääntynyt neljäkymmenellä prosentilla.

Taulukko 6. CIMOn rahoittamien North–South–South-intensiivikurssien ja niiden osallistujien määrä sekä rahoitus vuosina 2007–2011.

	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	<i>Yhteensä 2007–2011</i>
Kursseja yhteensä	9	23	14	18	64
Opiskelijoita	180	547	296	431	1454
Opettajia	68	183	114	159	524
Tuki (EUR) ~	4 200–15 000	8 700–15 000	11 400–17 300	7 500–20 000	

2. INTENSIIVIKURSSIT JA KORKEAKOULUN STRATEGIA

2.1 Kansainvälisyyden painopisteet korkeakouluissa

Ammattikorkeakoulut ja yliopistot neuvottelevat opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa korkeakoulukohtaiset tavoitteet, joiden saavuttamisesta korkeakoulut saavat tulospisteitä. Mitattavia tavoitteita ovat muiden muassa opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuus (opiskelijavaihdon pituus yli 3 kuukautta), vieraskieliset opintojaksot ja vieraskieliset koulutusohjelmat. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat tavoitteet ohjaavat kunkin korkeakoulun kansainvälisyyden painopisteitä. Ne luovat perustan, jonka ohella kukin koulutusohjelma voi toteuttaa omia variaatioitaan esimerkiksi alan erityispiirteiden johdosta.

Koska opiskelijoilla on erilaisia tarpeita, päämääriä ja tavoitteita omassa tutkinnossaan, täytyy korkeakoulun osata vastata niihin tarjoamalla kansainvälistymisen keinoja laajalla rintamalla. Osa haastatteluista kertoikin, että korkeakoulujen yksiköissä, laitoksilla tai tiedekunnissa ollaan valmiita kokeilemaan monia eri kansainvälistymisen muotoja. Usein tähän oli syynä alan pienuus, jolloin yksittäisten painopisteiden asettaminen koettiin hankalaksi. Esimerkkeinä tästä olivat kuvataideala ja liikuntatiede. Jotkin alat, esimerkiksi tekniikka, miellettiin puolestaan niin laajoiksi, että yhteisten linjojen määrittäminen on mahdotonta. Tällöin painopisteet on määritelty koulutusohjelmakohtaisiksi. Haastatteluissa kävi ilmi, että vaikka korkeakoulut toteuttaisivat kansainvälistymisen keinoja laajalajaisesti, täytyy kauaskantoista suunnitelmallisuutta kuitenkin olla: on tärkeä pystyä tarjoamaan opiskelijoille ja henkilöstölle toinen toistaan täydentäviä kansainvälistymisen välineitä, jolloin kokonaisuudesta tulee toimiva. Intensiivikurssi on yksi väline kansainvälistymisen paletissa.

Haastattelujen perusteella korkeakoulujen yleisimmiksi painopisteiksi muodostuivat seuraavat elementit:

Opiskelija- ja opettajaliikkuvuuden edistäminen

Opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden määrien ylläpitäminen tai kasvattaminen nähtiin yhdeksi tärkeimmistä painopisteistä valtaosassa korkeakouluja. Liikkuvuusluvut pyritään joko pitämään ennallaan tai määriä pyritään entisestään lisäämään. Opiskelijoiden osalta tämä pitää sisällä myös kansainvälisen harjoittelun edistämisen – etenkin ammattikorkeakouluissa. Liikkuvuuteen panostetaan

etenkin CIMOn rahoitusohjelmien avulla, mutta jotkut korkeakoulut käyttivät omia varoja liikkuvuuden edistämiseen, etenkin kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvaan liikkuvuuteen Euroopan ulkopuolella. Mielenkiintoista oli havaita, että tietyillä aloilla ja tietyissä korkeakouluissa oli pitkät perinteet omarahoitteisten intensiivikurssien tai opintomatkojen järjestämisessä. Opiskelijoille halutaan tarjota edes yksi lyhyt kansainvälinen jakso opintojensa aikana, ja intensiivikurssi tai opintomatka on otollinen toteutustapa tähän.

Opiskelijoiden ja henkilöstön kansainvälisten valmiuksien kehittäminen

Valtaosa selvityksessä mukana olleista korkeakouluista haluaa tarjota opiskelijoilleen kansainvälisiä valmiuksia edistävän kokonaisuuden osana opintoja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijoiden henkilökohtaisiin opintosuunnitelmiin kuuluu *kansainvälisyysosio*, jonka voi suorittaa eri tavoin riippuen yliopistosta tai ammattikorkeakoulusta. Myös osion laajuus on korkeakoulukohtainen. Toteutustapa voi olla esimerkiksi opiskelijavaihto, osallistuminen intensiivikurssille tai muuhun vieraskieliseen opetukseen. Tällä taataan se, että opiskelija saa opiskelunsa aikana valmiuksia kohdata työelämän haasteita. On tärkeää huomioida, että korkeakouluilla tulee olla tarjolla mahdollisimman paljon erilaisia kansainvälistymisen välineitä, jotta opiskelijat saavat kansainvälisyysosion suoritetua. Intensiivikurssit ovat yksi huomionarvoinen vaihtoehto.

Opetus- ja muun henkilökunnan kansainvälisten valmiuksien parantaminen on tärkeä painopiste korkeakouluissa. Opettajien osallistuminen intensiivikursseille ja uusien vaikutteiden kerääminen kurssin aikana edistävät tätä painopistettä hyvin. Opettajat saavat kurssin aikana uusia näkökulmia opetukseen, oppivat uusista aihepiireistä, kehittyvät pedagogisesti ja luovat tiiviitä verkostoja, joiden pohjalle voidaan myöhemmin luoda uutta kansainvälistä yhteistyötä. Lisäksi opettajien kielitaito vahvistuu ja he saavat varmuutta opettaa vieraalla kielellä.

Laadukas partneriverkosto

Monessa selvityksessä mukana olleella korkeakoululla partneriverkosto on laaja ja tiheä. Pyrkimyksenä kuitenkin on olemassa olevien verkostojen karsiminen ja yhteistyön tekeminen vain toimivien ja laadukkaiden partnereiden kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että korkeakoulut haluavat priorisoida partnereita esimerkiksi opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden vastavuoroisuuden perusteella. Yhteistyötä halutaan syventää perinteisestä liikkuvuudesta (opiskelija- ja opettajavaihdot)

esimerkiksi intensiivikurssiyhteistyöhön, hanketoimintaan tai yhteisten opetussuunnitelmien kehittämiseen. Partnereiden priorisoinnilla pyritään siirtymään määrästä laatuun, ja näin ”erottaa jyvät akanoista”.

Kotikansainvälistyminen

Kotikansainvälisyyden edistäminen on selkeä painopiste kaikissa selvityksessä mukana olleissa korkeakouluissa. Kotikansainvälistymisen mahdollisuudet on selkeästi tiedostettu ja kansainvälistymisen kokemusta halutaan edesauttaa monin eri tavoin: esimerkiksi kansainvälisten viikkojen järjestämisellä opiskelijoille, intensiivikursseilla ja vieraskielisen opetuksen tarjoamisella. Jos esimerkiksi intensiivikurssi järjestetään Suomessa, sille pyritään saamaan aina paljon näkyvyyttä korkeakoulussa ja näin ollen edelleen levittämään kansainvälistymistä opiskelijoiden arjessa.

Edellä mainittujen kohtien lisäksi haastatteluissa nousi esiin runsaasti muitakin painopisteitä, jotka olivat hyvin pitkälle ala- tai yksikkökohtaisia. Esimerkkeinä olivat muiden muassa kansainvälisen tutkimusyksikön toiminta ja kehittäminen laitoksella, tohtorikoulutuksen kansainvälistyminen, kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden rekrytointi, tutkimusyhteistyö, vientikoulutus, vieraskielinen opetus, vieraskieliset koulutusohjelmat sekä vieraskielisten ja suomenkielisten koulutusohjelmien integrointi.

2.2 Intensiivikurssit strategian toteuttajana

Kaikilla korkeakouluilla kansainvälistyminen on osa korkeakoulun strategiaa. Vaikka intensiivikursseja ei ollut erikseen mainittu minkään selvityksessä mukana olleen korkeakoulun strategiassa, saattoivat ne olla mukana monen korkeakoulun strategian toimenpideohjelmassa. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että intensiivikurssit koetaan kaikkialla hyväksi toimenpiteeksi kansainvälisyyden edistämisen kokonaisuudessa. Niillä on monenlaisia suoria ja välillisiä vaikutuksia kansainvälistymiseen. Suora vaikutus voi olla esimerkiksi vieraskielisen opetuksen määrän lisääntyminen korkeakoulussa. Välillisiä vaikutuksia voivat olla ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden saaminen ja mahdolliset vaikutukset suomalaisten opiskelijoiden halukkuuteen lähteä opiskelijavaihtoon. Strategia ohjaa toimintaa: kansainvälistymiseen pyritään ja intensiivikurssi on yksi keino edistää kansainvälistymistä. Korkeakoulut ovat voineet kansainvälisyyden suunnittelussaan luoda maantieteellisiä painopistealu-

eita toiminnalleen. Intensiivikurssit voivat toimia näissä hyvänä suunnannäyttäjänä, esimerkkejä ovat aluevaltauksset Venäjälle tai tiettyihin Afrikan tai Aasian maihin.

Joissain ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa intensiivikurssit on erikseen nostettu esille strategian toimenpidelinjauksissa. Näillä korkeakouluilla suhtautuminen intensiivikursseihin on luontevaa ja intensiivikurssit nähdään vieraskielisen opetuksen määrän kasvattajana sekä mahdollisuutena kansainvälistää opiskelijoita ja opettajia. Selvityksessä oli mukana korkeakouluja, jotka maksavat intensiivikursseille osallistuville opiskelijoille korkeakoulun omaa liikkuvuuden tukea. On myös korkeakouluja, jotka itse kustantavat intensiivikursseille ”ylimääräisiä” opiskelijoita ja saavat näin useampia opiskelijoita niistä osallisiksi. Nämä ovat merkkejä intensiivikurssien hyväksymisestä johdon tasolla, vaikka niitä ei erikseen ole nostettu strategiassa tai toimenpideohjelmissa esille.

Sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa intensiivikurssit palvelevat opetuksen ja tutkimuksen kehittämistä. Kurssin suunnittelun ja toteutuksen aikana opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä keskenään tutustuen samalla partnerikorkeakoulujen opetussuunnitelmiin ja opintojen sisältöihin. Opettajat saavat lisää tietoa ja oppivat käytännönläheisiä metodeja. Intensiivikurssi tarjoaa opettajalle myös mahdollisuuden reflektoida omaa opetustaan ja saada siitä välitöntä palautetta opiskelijoilta. Näin ollen intensiivikurssit toimivat omalta osaltaan pedagogisen osaamisen kehittäjänä, mikä on kaikilla korkeakouluilla yksi strategisista päämääristä.

Ammattikorkeakouluissa intensiivikurssit palvelevat ennen kaikkea alueellista vaikuttavuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi monessa liiketalouden ja tekniikan alan intensiivikursseissa alueen yritykset ovat mukana prosessissa opiskelijoiden tekemien yritysprojektien toimeksiantajina ja vastaanottajina. Muilla aloilla intensiivikurssit sisältävät vähintään vierailukäyntejä alueen kohteisiin, mikä omalta osaltaan vaikuttaa opiskelijoiden verkostojen syntyymiseen. North–South–South- ja FIRST -ohjelmissa alueellista vaikuttavuutta tapahtuu myös kohdemaassa, kun alueen toimijoita otetaan kurssille mukaan osallistujina tai asiantuntijoina. Tämä kuvaa hyvin tiedon avoimuutta, mikä monella korkeakoululla on määritelty osaksi strategiaa. North–South–South-ohjelmassa on verkostoja, jotka ovat tarjonneet etelän maissa järjestettyä intensiivikurssia täydennyskoulutuksena paikallisille toimijoille, esimerkiksi opettajille.

2.3 Intensiivikurssien asema suhteessa muuhun toimintaan

Moni selvitykseen kuuluva korkeakoulu on jo vuosien ajan toteuttanut omarahoitteisia intensiivikursseja ja opintomatkoja. Näissä tapauksissa toteutustapa on usein joustavasti räätälöity ryhmän tarpeiden, ajankohdan ja kohteen mukaan. Selvityksessä kävi ilmi, että verrattuna ulkopuolisten rahoittamiin intensiivikursseihin, omarahoitteisten intensiivikurssien tavoitteet ja sisältö ovat saataneet joissain tapauksissa jäädä pinnallisiksi verrattuna ulkopuolisen tahon rahoittamiin kursseihin, joissa suunnittelu, toteutus ja evaluointi ovat jäsennellympää. Intensiivikurssit on silti koettu toimivaksi menetelmäksi, että niistä on haluttu pitää kiinni. Korkeakoulujen omarahoitteisia intensiivikursseja ja opintomatkoja oli etenkin ammattikorkeakoulusektorilla ja tutkimuskursseja yliopistoilla.

Yksi tämän selvityksen tavoitteista oli intensiivikurssien vaikuttavuuden ohella löytää vastauksia siihen, millainen tulevaisuus intensiivikursseilla on erilaisissa tulevaisuudenkuvin. Haastateltaville asetettiin intensiivikurssien priorisointia koskien hypoteettinen tilanne, jossa joko korkeakoulun oma taloudellinen tilanne heikkenee tai ulkopuolisen rahoittajan taloudellinen tilanne heikkenee. Oman korkeakoulun taloudellisen tilanteen heikkenemisen ei yleensä uskottu vaikuttavan intensiivikurssien järjestämiseen, koska omarahoitusosuus on niin pieni ja kansainvälistyminen on kaikissa korkeakouluissa jollain tavalla osa strategiaa. Tämänsuuntaisia ajatuksia oli kaikilla selvityksessä mukana olleiden korkeakoulujen edustajilla. Ammattikorkeakoulusektorin viesti oli selkeä: jos korkeakoulun taloudellinen tilanne tiukentuisi, näkyisi se ensimmäisenä osallistuvien opettajien työmäärän vähentymisenä ja kohdemaiden priorisointina. Jos korkeakoulu on tähän mennessä maksanut opiskelijoiden osalta myös ulkopuoliseen rahoitukseen kuuluvan omavastuun, todennäköisesti talouden tiukentumisessa opiskelija veloitettaisiin huolehtimaan vastaavista maksuista itse. Jälkimmäinen näkökulma tuli selkeästi esille sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulusektorilta.

Lähes kaikkien haastateltujen mukaan ulkopuolisen rahoituksen pienentyessä intensiivikurssit vähenevät ja lyhenisivät, mutta intensiivikurssien loppumista ei pidetty todennäköisenä. Ulkopuolisen rahoituksen tärkeydestä intensiivikurssien toteutumisen kannalta oltiin yksimielisiä, sillä korkeakouluilla ja verkostoilla ei ole itse mahdollisuutta järjestää ja rahoittaa vastaavanlaisia intensiivikursseja, joissa opiskelijat ja henkilöstö liikkuvat maasta toiseen. Ulkopuolinen rahoitus mahdollistaa kansainvälisen yhteistyön intensiivikurssien osalta ja samalla se toimii porkkanana intensiivikurssien laadukaaseen ja syvälliseen suunnitteluun. Ongelmatilanteissa rahoitusta etsittäisiin mahdollisista muista ulkopuolisista rahoituslähteistä. Muita rahoituslähteitä ei kuitenkaan mielletty olevan kovin paljon ja

niiden etsiminen koettiin työlääksi muun työnteon ohella. Kaikkien haastateltavien selkein viesti oli, että he kokevat sekä intensiivikurssit että niiden nykyisen rahoituksen äärimmäisen tärkeäksi ja pelkäävät rahoituksen vähenemisen seurauksia. Haastateltavien näkemykset siitä, pitäisikö mahdollisesti vähenevää rahallista tukea antaa mieluummin intensiivikursseihin vai muuhun liikkuvuuteen, vaihtelivat.

2.4 Markkinointi ja kannustus intensiivikurssille osallistumiseen

Opiskelijoita kannustetaan aktiivisesti osallistumaan intensiivikursseille. Kun tieto toteutuvasta intensiivikurssista saadaan, siitä tiedotetaan usein luennoilla, ilmoitustauluilla ja sähköpostitse. Jos korkeakoulussa järjestetään aloittaville opiskelijoille tiedotustilaisuuksia kansainvälistymisen mahdollisuuksista, mainitaan mahdollisista intensiivikursseista opiskelijoille jo tuolloin. Näin opiskelijoille varmistetaan mahdollisimman laaja tieto tarjolla olevista kansainvälistymisen keinoista korkeakouluissa. Haastatteluissa nousi esille, että tehokkain tapa markkinoida intensiivikursseja on sanan leviäminen opiskelijalta toiselle. Hyvin järjestetystä ja kiinnostavasta intensiivikurssista annetaan opiskelijoiden keskuudessa positiivista palautetta intensiivikurssin jälkeen ja seuraavana vuonna opiskelijat osaavat odottaa mahdollisuutta päästä kurssille. Haastateltujen mielestä ”puskaradio” onkin paras tapa rekrytoida opiskelijoita kurssille.

Opiskelijat valikoituvat kursseille yleensä vaivattomasti. Yleensä hakijoita on selvästi enemmän kuin kurssilla on paikkoja. Toisaalta haastattelujen perusteella nousi esiin, että vuosien varrella on ollut ajankohtia, jolloin intensiivikurssille on ollut haasteellista rekrytoida tarpeeksi opiskelijoita. Tämä saattaa haastateltujen mukaan johtua esimerkiksi taloudellisesta tilanteesta, intensiivikurssin ajankohdasta (yhteensovittaminen opiskelijoiden muiden opintojen, työn tai perhe-elämän kanssa) tai edellisvuoden huonoista kokemuksista.

Opettajia kannustetaan osallistumaan intensiivikurssiprojekteihin ja kansainväliseen toimintaan. Haastatteluissa ilmeni, että usein samat opettajat ovat sitoutuneita intensiivikursseille vuodesta toiseen. Tämä on toisaalta positiivinen asia, koska korkeakouluissa toteutetaan näin pitkäjänteisesti kansainvälistymistä ja opettajat ovat sitoutuneita toimintaan. Ydinjoukko olisikin hyvä pitää samana, jolloin tieto lisääntyisi ja opettajat saisivat jokaisesta intensiivikurssista jotain irti, jos ja kun kurssi järjestetään uudessa paikassa joka vuosi. Toisaalta kuitenkin monessa korkeakoulussa pyritään rekrytoimaan mukaan uusiakin opettajia, jotta yhä useampi opettaja voisi kansainvälistyä. Eläköitymi-

senkin myötä mukaan tarvitaan uusia innokkaita ja sitoutuneita opettajia. Heidän mukaan saamisen-
sa myös edesauttaa sitä, että toiminta pysyy virkeänä eikä kyllästymistä pääse tapahtumaan.

3. INTENSIIVIKURSSIT KANSAINVÄLISTYMISEN NÄKÖKULMASTA

3.1 Intensiivikurssit yhtenä kansainvälistymisen välineenä korkeakouluissa

Intensiivikurssien merkitys korkeakoulun kansainvälisyyden edistämässä on joillekin yksiköille suurempi kuin toisille. Kun intensiivikurssit yhdessä paikassa ovat pienimuotoista toimintaa, ovat ne toisessa paikassa massoja liikuttavaa toimintaa. Yleisesti ottaen intensiivikurssit mielletään tärkeäksi välineeksi lisätä kansainvälisyyttä korkeakoulussa konkreettisella tasolla. Vaikkakin niiden vaikutukset yksittäisiin opiskelijoihin tai opettajiin ovat määrällisesti suhteellisen pieniä, niillä on potentiaalia muihin kerrannaisvaikutuksiin, kuten opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden lisääntymiseen ja hankkeiden syntyyn partnereiden kesken.

Intensiivikurssien merkitys on suuri etenkin käytännön tasolla, vaikkakaan yleisesti ottaen ne eivät näyttäydy merkittävänä kansainvälistymisen muotona korkeakoulujen strategiatasolla. Osassa korkeakouluja intensiivikurssit ovat saaneet erityisen roolin strategian toimenpiteissä. Tämä heijastuu välittömästi myönteisenä suhtautumisena intensiivikursseihin ja tätä kautta intensiivikurssien määrään. Selvityksen haastattelujen tuloksena intensiivikurssit näyttivät sopivan kaikille aloille, eikä intensiivikurssien hyödyntämiselle nähty olevan esteitä. Joillekin aloille ne sopivat hyvin ja toisille vielä paremmin. Potentiaalia nähtiin etenkin sellaisilla aloilla (tekniikka sekä sosiaali- ja terveysala) ja ryhmien kesken, joilla pitkä vaihto on haasteellista toteuttaa, kuten aikuisopiskelijat ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittajat.

Selvityksessä mukana olleista korkeakouluista muutamassa oli lähivuosien aikana tavoitteena tarjota intensiivikursseja kaikilla aloilla, jolloin yhä useampi opiskelija voisi hyötyä intensiivikursseista. Tavoitetta on lähdetty tietoisesti viemään eteenpäin ja suunnittelemaan intensiivikursseja eri verkostoissa ja rahoitusohjelmissa. Selvityksessä oli mukana muutama koulutusohjelma, jotka olivat toteuttaneet intensiivikursseja useamman vuoden ajan. Näissä koulutusohjelmissa intensiivikursseja pidettiin positiivisena keinona edistää kansainvälisyyttä, mutta samalla kuitenkin koettiin, että kypsyyspiste intensiivikurssien osalta oli jo saavutettu ja nyt on aika etsiä uusia kansainvälistymisen keinoja tai saada mukaan uusia innokkaita opettajia. Tässä yhteydessä voidaankin todeta, että innokaiden ja asiaan uskovien opettajien mukana olo on elintärkeää. Toisaalta, mukana oli myös intensiivikursseja, jotka ovat olleet toiminnassa vuosikymmeniä ja jotka edelleen toimivat hyvin. Hyväksi havaitusta keinosta ei ole haluttu luopua.

3.2 Lisäarvo muuhun kansainväliseen toimintaan

Selvityksessä mukana olleet korkeakoulut toteuttavat kansainvälistymistä jokseenkin samoilla perustoimenpiteillä eli opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuudella, vieraskielisillä opintojaksoilla sekä kansainvälisellä hanketoiminnalla. Valtaosa haastatelluista korkeakoulujen edustajista koki intensiivikursseilla olevan useita positiivisia vaikutuksia niin opiskelijoihin, opettajiin kuin koko korkeakoulun kansainvälistymiseenkin. Intensiivikursseja ei missään korkeakoulussa pidetty merkityksettöminä. Ne sisälsivät aina vähintään kansainvälistymisen aspektin. Useassa haastattelussa mainittiin, että intensiivikurssi synnyttää hyvin usein jonkin verran enemmän ”säpinää” kuin perinteinen opiskelijaliikkuvuus. Tämä kuvaa hyvin sitä, että intensiivikursilla voidaan tavoitella laajempialaisia vaikutuksia kuin perinteisellä liikkuvuudella. Haastatteluun osallistuneet henkilöt olivat tämän aihepiirin kohdalla hyvin yksimielisiä näkökulmissaan.

Suurin esiin noussut intensiivikurssin synnyttämä lisäarvo nähtiin siinä, että sillä saadaan suhteellisen helposti kansainvälistettyjä sellaisia ryhmiä, jotka eivät välttämättä muuten lähtisi opiskelijavaihtoon. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi perheelliset, aikuisopiskelijat, työelämässä mukana olevat opiskelijat ja huippu-urheilijat. Lisäarvo on myös se, että kurssit ovat nimensä mukaisesti intensiivisiä. Harvoin opiskelijan tai opettajan on mahdollista irrottautua muusta opiskelusta tai työstä ja keskittyä vain yhden opintojakson suorittamiseen. Intensiivikurssit pyritään järjestämään lukuvuosien aktiivisten kuukausien aikana. Mukana oli kuitenkin intensiivikursseja, joissa sopivan ajankohdan löytäminen on ollut haasteellista, koska opiskelijoiden on vaikea kesken lukuvuoden irrottautua muusta opetuksessa. Näissä tapauksissa kurssit on päätetty järjestää esimerkiksi elokuussa, jolloin verkoston kaikilla opiskelijoilla on kesäloma ja muut opinnot eivät kärsi intensiivikurssista. Tällaiset ratkaisut olivat kuitenkin poikkeuksia.

Intensiivikurssi tarjoaa aroillekin opiskelijoille helpon ja jäsennellyn tavan kansainvälistyä. Ryhmän tuki on tässä ratkaisevassa asemassa – ryhmässä on turvallisempaa osallistua intensiivikurssille kuin lähteä pidemmäksi aikaa opiskelijavaihtoon yksin. Intensiivikurssi voi olla myös varteen otettava mahdollisuus aloilla, joilta on vain vähäisesti halukkuutta opiskelijavaihtoihin. Selvityksessä tällaisiksi aloiksi nousivat muun muassa tekniikan ja kuvataiteen alat, joissa lyhytkestoiset intensiivikurssit ovat osoittautuneet hyväksi keinoksi innostaa alan opiskelijoita kansainvälistymään. Intensiivikursseja

voidaan käyttää myös vähemmin suosittujen maiden, esimerkiksi Venäjän, profiilin nostamiseen. Toisaalta niillä voidaan tarjota opiskelijalle eksoottisia kokemuksia (etenkin Afrikassa) ja erilaisia oppimisympäristöjä.

Opiskelijat saavat monenlaisia henkilökohtaisia kokemuksia intensiivikurssin aikana. Siksi se voi hyvinkin olla tilanne, jossa opiskelijalle kylvetään kansainvälistymisen siemen. Intensiivikurssi tarjoaa opiskelijalle nopean kansainvälisen kokemuksen, joka sisältää samoja elementtejä kuin opiskelijavaihto. Näin ollen opiskelija voi intensiivikurssin aikana testata omia valmiuksiaan, jos opiskelijavaihto on siihen saakka tuntunut vieraalta. Lisäarvona nähtiin myös se, että intensiivikurssi pakottaa suomalaiset ja ulkomaalaiset opiskelijat tekemään tiivistä yhteistyötä keskenään, jolloin kyky monikulttuuriseen kommunikaatioon paranee. Niistä syntyy tuttavuuksia, jotka voivat johtaa muuhun yhteistyöhön myöhemmässä vaiheessa elämää. Opiskelijoiden sosiaalinen pääoma kasvaa uusien verkostojen myötä.

Intensiivikurssit ovat myös opettajille tarpeellisia monestakin eri näkökulmasta. Verrattuna normaaliin opettajavaihtoon intensiivikurssi on tilanteena rauhallisempi, jolloin myös opettajien syvälliselle verkottumiselle ja yhdessä työskentelylle on aikaa. Asiaa edesauttaa se, että kaikki partnerit kokoon-tuvat samanaikaisesti yhteen paikkaan, jolloin saadaan hedelmälliset puitteet keskustella ja suunnitella mahdollista yhteistyötä. Joissain selvityksessä mukana olleissa korkeakouluissa intensiivikursseja käytetään partneriverkoston korkeakoulujen *testaukseen* tulevia suurempia hankkeita silmällä pitäen. Intensiivikurssit ovat myös otollinen paikka ideoiden ja opetusmenetelmien vaihtoon opettajien kesken. Ideoita on tullut esimerkiksi opettajien omaan opetukseen, mutta myös siihen, mitä opintojaksoja yhteistutkintoon voidaan sisällyttää.

Kotikansainvälistymisen merkitys ja hyödyt nousevat esille intensiivikursseista puhuttaessa. Kun kurssi järjestetään Suomessa, pääsee moni opiskelija ja opettaja osalliseksi kurssista ja sen käytännön toteutuksesta. Näin yhä useammalle suomalaiselle opiskelijalle voidaan tarjota kokemus monikulttuurisessa ryhmässä työskentelystä. Valtaosassa korkeakouluja painotettiin, että intensiivikurssit saavat järjestävässä korkeakoulussa aina näkyvyyttä aikaiseksi – sekä korkeakoulussa että paikallisessa mediassa. Kun kurssi järjestetään Suomessa, lisää se samalla järjestävän korkeakoulun vieras-kielisen opetuksen määrää, mikä on yksi opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluille asettamista tulostavoitteista.

Intensiivikursseille osallistuu aina rajallinen määrä opiskelijoita kustakin partnerikorkeakoulusta. Perinteiseen opiskelijaliikkuvuuteen verrattuna intensiivikurssi kuitenkin sitoo mukaan useamman opiskelijan ja opettajan, jolloin sen vaikutukset ovat laajemmat. Ajan rajallisuus myös mahdollistaa useamman opiskelijan ja opettajan osallistumisen, jos heidän henkilökohtaiset aikataulunsa eivät mahdollista pidempikestoista liikkuvuutta.

3.3 Vaikutukset pitkäkestoiseen liikkuvuuteen

Intensiivikurssit innostavat opiskelijoita ja opettajia kansainvälistymään. Kurssille osallistuminen on suhteellisen vaivaton tapa kansainvälistyä, koska ohjelma on suunniteltu etukäteen vapaa-ajan ohjelma mukaan lukien. Intensiivikurssin aikana opiskelijat pääsevät käyttämään vierasta kieltä ja saavat omakohtaisia kokemuksia työskentelystä monikansallisissa ryhmissä. Tästä he saavat rohkeutta ja itsevarmuutta ja mahdollisesti alkavat suunnitella opiskelija- tai opettajavaihtoa kaukaisempiin kohteisiin.

Selvityksessä mukana olevissa korkeakouluissa ei ole koottu numeerista aineistoa intensiivikurssien suoranaista vaikutuksista toteutuneisiin liikkuvuuslukuihin. Haastatteluissa kuitenkin pyrittiin selvittämään asiaa vastaajien mielikuvien perusteella. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että joissain tapauksissa intensiivikurssit lisäävät opiskelijoiden kiinnostusta pitkäkestoiseen liikkuvuuteen. Tämä näkyy esimerkiksi niin, että joissain korkeakouluissa intensiivikurssin jälkeen on ollut havaittavissa selkeä piikki opiskelijavaihtoa koskeissa tiedusteluissa. Tilanne ei kuitenkaan aina ole näin selvä, eikä intensiivikurssi aina aiheuta vaikutuksia pitkäkestoisen liikkuvuuden suuntaan. Normaalisti se, missä vaiheessa opiskelija opinnoissaan osallistuu intensiivikurssille, vaikuttaa mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin. Osa kursseista on suunnattu perusopinnot jo suorittaneille, 3.–5. vuoden opiskelijoille. Jos opiskelija osallistuu tällaiselle intensiivikurssille opintojensa loppuvaiheessa, ei kurssi välttämättä toimi innostavana tekijänä opiskelijavaihtoon lähtemiselle, koska opiskelija ei tutkinnon suorittamisen aikarajojen puitteissa enää ehdi lähteä vaihtoon. Toki samainen opiskelija voi toteuttaa kansainvälistymistä myöhemmässä vaiheessa elämäänsä, jos kipinä kansainvälistymiseen intensiivikurssin aikana on syntynyt. Jos kurssi suoritetaan opintojen alkuvaiheessa, esimerkiksi toisena opiskeluvuotena, asettaa se paremmat mahdollisuudet lähteä opiskelijavaihtoon opintojen aikana.

Usein halukkaita opiskelijoita on enemmän kuin intensiivikurssilla on vapaita paikkoja. Näissä tapauksissa tehdään karsintaa. Intensiivikurssille osallistuu ohjelmasta ja verkoston kokoonpanosta riippuen noin 2–8 opiskelijaa kustakin partnerikorkeakoulusta. Kriteerit opiskelijavalinnoille muodostetaan yhdessä verkoston partnereiden kesken. Näin ollen opiskelijajoukko on kurssikohtainen ja opiskelijoilla on erilaisia taustoja kansainvälisyyteen liittyen. Haastattelujen perusteella muodostui kuva mahdollisista opiskelijaprofiileista. Intensiivikurssille osallistuva opiskelija on voinut olla pitkässä vaihdossa jo ennen kurssia, eikä niinkään enää etsi ensimmäistä kansainvälistä kokemusta intensiivikurssista, vaan lähinnä haluaa saada kaiken mahdollisen hyödyn korkeakoulun tarjoamista kansainvälistymisen muodoista. Vastaavasti intensiivikurssi voi olla opiskelijalle ensimmäinen kansainvälinen kokemus. Joissain intensiivikursseissa valintakriteerinä on aikaisempi kansainvälinen kokemus, esimerkiksi opiskelijavaihto. On myös opiskelijoita, joihin kansainvälistymisen into on kylvetty jo aikaisemmin ja päätös osallistumisesta opiskelijavaihtoon on tehty jo ennen intensiivikurssia. Tällaisissa tapauksissa intensiivikurssille osallistuminen voi ollakin meriitin hakemista vaihtopaikkaan pyrittäessä.

Opiskelijoiden keskuudessa joihinkin opiskelijavaihtokohteisiin on havaittavissa selkeä kynnys, joka madaltuu intensiivikurssin myötä. Esimerkkinä on Venäjä, jossa vain murto-osa opiskelijoista on aikaisemmin käynyt. Vastakkainen esimerkki on Afrikka, jonne hakeutuvat opiskelijat ovat halunneet lähteä vaihtoon juuri kehitysmaakohteeseen eivätkä mihinkään muualle.

Kansainvälistymiseen liittyvät apurahakäytännöt saattavat muodostua hidasteeksi opiskelun etenemisessä. Joissain korkeakoulussa oli käytäntönä, että korkeakoulu maksaa opiskelijalle apurahan vain yhteen tarjolla olevaan kansainvälistymisen vaihtoehtoon lukuvuoden aikana. Jos opiskelija on syksyllä intensiivikurssilla ja saa osallistumiseensa tukea omalta korkeakoululta, ei hän enää keväällä voi saada tukea opiskelijavaihtoon.

Intensiivikursseja keuhuttiin hyviksi motivointikeinoiksi sekä opiskelija- että henkilöstöliikkuvuutta ajatellen. Opettajia, jotka ovat osallistuneet intensiivikurssille, pidettiin vahvoina kohteen markkinoijina, koska heillä on omakohtaista kokemusta korkeakoulun käytännöistä ja opinnoista. Intensiivikursseilla on motivoiva vaikutus myös vastavuoroiseen liikkuvuuteen: ne lisäävät useassa tapauksessa liikkuvuutta Suomeen.

Moni verkosto toteuttaa North–South–South-intensiivikurssin niin, että kaikki etelän kohteessa samaan aikaan vaihdossa tai harjoittelussa olevat opiskelijat osallistuvat myös intensiivikurssille. Näin ollen suomalaisten osallistuminen saadaan taattua eikä CIMOn rahoitusta tarvitse käyttää suomalaisten opiskelijoiden siirtämiseen etelän kohteeseen. Jotkin tässä selvityksessä mukana olleista korkeakoulujen verkostoista tarjoavat suomalaisille opiskelijoille mahdollisuuden osallistua pelkästään intensiivikurssille. Näissä tapauksissa korkeakoulun oma rahoitus on merkittävä. Vaikuttavuutta saadaan myös enemmän, kun useampi suomalainen opiskelija ja opettaja voi osallistua. North–South–South-intensiivikursseista syntyy harvoin vaikutuksia pitkäkestoiseen liikkuvuuteen ainakaan suomalaisten opiskelijoiden keskuudessa, koska valtaosa heistä on jo valmiiksi etelän kohteessa suorittamassa vaihtoa tai harjoittelua. Toisaalta intensiivikurssilla on selkeitä vaikutuksia liikkuvuuteen etelästä Suomeen. Tällainen trendi oli havaittavissa lähes kaikissa selvityksen korkeakouluissa.

3.4 FIRST-intensiivikurssien vaikutukset Venäjän kiinnostavuuteen

Haastateltavia pyydettiin pohtimaan FIRST-intensiivikurssien vaikutuksia suomalaisten opiskelijoiden asenteisiin Venäjää kohtaan ja innokkuuteen lähteä opiskelijavaihtoon Venäjälle. Haastateltavat olivat yksimielisiä intensiivikurssien merkityksestä asenteiden muokkaajana. Koska intensiivikurssi tarjoaa monelle opiskelijalle ensimmäisen mahdollisuuden käydä Venäjällä, toimii se heille silmiä avaavana kokemuksena. Opiskelijat ovatkin yleensä myönteisesti yllättyneitä maan olosuhteista, ihmisistä ja kansainvälisyydestä. Tämä näkyy myöhemmin opiskelijoiden halukkuutena vieraila maassa uudelleen, lähinnä omatoimisesti matkustellen.

Vaikutukset pidempikestoiseen liikkuvuuteen ovat vähäisiä. Selvitykseen osallistuneista korkeakouluista ei ole kerätty numeerista tilastoa asiasta, mutta haastateltujen tuntuma oli, että kiinnostusta pitkäkestoiseen liikkuvuuteen Venäjälle syntyy jonkin verran. Esteeksi suunnitelmien toteuttamiselle muodostuu suomalaisten opiskelijoiden riittämätön kielitaito suorittaa opintoja Venäjällä ja venäläisten partnerikorkeakoulujen hyvin vähäinen englanninkielisten opintojaksojen tarjonta. Käytännössä mahdollisuudet opiskelijavaihtoon ovat siis pienet. Toki yksittäisiä poikkeuksiakin on – joillekin opiskelijoille intensiivikurssilla herännyt innostus on poikunut vaihto- tai harjoittelupaikan Venäjältä myöhemmässä vaiheessa opintoja. Prosessi on kuitenkin vaatinut opiskelijan aktiivista venäjän kielen opiskelua esimerkiksi kansalaisopistossa.

3.5 Kansainvälistymisen mahdollisuuksia kaikille

Intensiivikurssi on lyhytkestoinen, mistä voidaan olettaa, että se mahdollistaa sellaisten opiskelijoiden liikkumisen, jotka eivät syystä tai toisesta lähde opiskelijavaihtoon. Haastattelujen perusteella tällaisiksi ryhmiksi nostettiin aikuisopiskelijat, joilla on perhe- ja työelämä hoidettavana opintojensa ohessa. He usein opiskelevat työn ohella, jolloin töistä voi olla vaikea irrottautua kurssin ajaksi. Työn lisäksi perhe-elämä asettaa omat haasteensa. Myös ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat henkilöt voidaan nähdä erityisryhmänä, sillä heidän tutkintonsa on lyhytkestoinen ja kansainvälinen osio on sen vuoksi haasteellista lisätä tutkintoon.

Haastatteluissa kävi ilmi, että intensiivikurssi on lisännyt aikuisopiskelijoiden sekä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittajien ja jatko-opiskelijoiden kansainvälistymistä melko harvoin. Tämä johtuu siitä, että työ- tai perhe-elämä hankaloittaa osallistumista huomattavasti, vaikka kyseessä on lyhytaikainen kansainvälisen kokemus. Joissain korkeakouluissa on kehitetty intensiivikursseja juuri aikuisopiskelijoita silmällä pitäen. Heille halutaan tarjota mahdollisuuksia kansainvälistymiseen. Näissä tapauksissa räätälöidyt intensiivikurssit juuri aikuisopiskelijoille ovat olleet tarpeellisia. Joissain selvityksessä mukana olleissa korkeakouluissa myönnettiin, että kysyntä kansainvälistymisen mahdollisuuksiin on marginaalista aikuisopiskelijoiden osalta, joten heille ei ole lähdetty kehittämään omia intensiivikursseja. Yliopistojen jatko-opiskelijat toimivat usein opettajina intensiivikursseilla (etenkin North–South–South-intensiivikurssit), opiskelijastatuksella he olivat vain erikseen heille suunnitelluilla kursseilla. Näin taataan se, että kurssin taso vastaa jatko-opiskelijan tarpeita.

Edellisten ryhmien lisäksi omana ryhmänä voidaan pitää arkoja opiskelijoita. Heille intensiivikurssi tarjoaa oivan väylän aloittaa kansainvälistyminen ryhmässä. Ryhmän tuen myötä on helpompi lähteä matkaan. Myös intensiivikurssien tarjoama kotikansainvälistyminen antaa kansainvälistymismahdollisuuksia niille, joille pitkäaikainen liikkuvuus on mahdotonta.

3.6 Kotikansainvälistyminen Erasmus- ja Nordplus-intensiivikursseilla

Kotikansainvälistyminen on yksi korkeakoulujen painopisteistä ja siihen pyritään erilaisin toimenpitein. North–South–South- ja FIRST -intensiivikurssit järjestetään aina etelän tai Venäjän partnerikorkeakouluissa, jolloin ne synnyttävät liikkuvuutta Suomesta ulkomaille. Erasmus- ja Nordplus -ohjelmissa intensiivikurssit puolestaan voidaan järjestää Suomessa, jolloin intensiivikurssit toimivat kotikansainvälistymisen edistäjinä.

Haastatteluissa nousi selkeästi esille intensiivikursseissa piilevä kotikansainvälistymisen mahdollisuus. Suomessa järjestettävät intensiivikurssit tarjoavat siihen hyvän välineen. Kun kurssi järjestetään partnerikoulussa ulkomailla, pääsee joukko opiskelijoita Suomesta kokeilemaan siipiään ulkomailla. Tällä voi olla kauaskantoisiakin vaikutuksia opiskelijan elämässä. He eivät välttämättä koskaan opintojen aikana lähde perinteiseen opiskelijavaihtoon, mutta saattavat myöhemmässä vaiheessa elämäänsä hakeutua töihin ulkomaille. Kansainvälisyyden siemen on tällöin hyvin todennäköisesti kylvetty juuri intensiivikurssin aikana. Kun kurssi järjestetään Suomessa, voivat vaikutukset olla samansuuntaisia. Rohkeuden ja kielitaidon lisääntymisen myötä opiskelija oppii tärkeitä asioita itseltään ja osaamisestaan. Keskusteluissa korkeakoulujen edustajien kanssa nousi useaan otteeseen esille se, että monessa korkeakoulussa intensiivikurssi haluttiin ehdottomasti järjestää Suomessa juuri sen takia, että kotikansainvälistymisen imuun haluttiin mukaan. Vaikka intensiivikurssin järjestelyt vaativat kotikorkeakoululta sekä työaikaa että rahaa, ovat vaikutukset merkittävät.

Pääperiaate lähestulkoon jokaisessa haastattelussa korkeakoulussa on, että jos kurssi järjestetään Suomessa, pyritään sille saamaan paljon näkyvyyttä ja rekrytoimaan kurssin ulkopuolelta opiskelijoita mukaan esimerkiksi sosiaalisen ohjelman järjestämiseen. Esimerkiksi eräässä ammattikorkeakoulussa oli muiden alojen opiskelijoita sitoutettu mukaan intensiivikurssin vapaa-ajan toiminnan järjestäjiksi. Ulkomaalaisille intensiivikurssiopiskelijoille halutaan lyhyessä ajassa antaa kokemuksia Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista, esimerkiksi eräässä ammattikorkeakoulussa sosionomiryhmä järjesti tanssikurssin ja tutustutti kurssilaisia lavatanssikulttuuriin. Intensiivikurssi vaikutti moneen opiskelijaryhmään kahden viikon aikana, ei ainoastaan intensiivikurssilaisiin.

Kotikorkeakoulussa järjestetyllä intensiivikurssilla voi olla samanlaiset vaikutukset opiskelijan kiinnostukseen kansainvälistymistä kohtaan kuin jaksolla, joka on järjestetty partnerikorkeakoulussa ulkomailla. Haastatteluissa selvisi, että joissain korkeakouluissa on näyttöä siitä, että opiskelijoiden halu toimia kv-tutorina kasvaa, samoin halu lähteä opiskelijavaihtoon. Asiaan vaikuttaa intensiivikurssin ajoitus opintojen alku- tai loppupuolelle: opintojen loppupuolella opiskelijoilla ei ole enää tilaisuutta vaihtoon lähtemiseen tai tutorointiin. Osallistuminen kasvattaa ennen kaikkea uskallusta käyttää vierasta kieltä ja ajatella kansainvälistymistä vaihtoehtona. Intensiivikurssit suunnitellaan lähes aina hyvin käytännönläheisiksi, jolloin yhdessä tekemisen ja oivaltamisen merkitys on suuri. Suullisten ja kirjallisten esitysten sekä ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa kommunikoinnin takia ryhmästä muotoutuu tiivis miniyhteisö, jossa lyhyessä ajassa nähdään työn tulos. Onnistuneiden kokemusten myötä rohkeus kansainvälistyä kasvaa.

Kun intensiivikurssi järjestetään Suomessa, antaa se mahdollisuuden kaikille opiskelijoille osallistua monikulttuuriseen työskentelyyn, koska opetus tapahtuu kotimaassa. Näin ollen intensiivikurssi mahdollistaa sellaisten opiskelijoiden kansainvälistymisen, jolle Suomen rajojen ulkopuolelle lähtö ei onnistu edes lyhyeksi aikaa. Opiskelijoiden ohella kotikansainvälistymisestä pääsevät hyötymään myös opettajat ja muu henkilöstö järjestäjäkorkeakoulussa. Kaikki opettajat eivät osallistu itse intensiivikurssin opetukseen, mutta jos heidät on kutsuttu sosiaaliseen ohjelmaan mukaan, ovat mahdollisuudet verkostoitumiseen ja yhteiseen ideointiin hyvät. Opettajien ohella myös korkeakoulun muu henkilöstö, esimerkiksi toimistosihteerit ja vahtimestarit, pääsevät kokemaan osansa intensiivikurssista normaalin työnsä ohella, kun suuri joukko ulkomaalaisia tulee mukaan korkeakouluuyhteisöön. Kotikansainvälistymisestä hyödytään eniten silloin, kun intensiivikurssi järjestetään keskellä lukukautta, jolloin opiskelutyö on täydessä vauhdissa.

4. INTENSIIVIKURSSIEN LISÄARVO KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN NÄKÖKULMASTA

4.1 Intensiivikurssien tuoma lisäarvo opetukseen

Opetussuunnitelmien muutokset korkeakouluissa vaativat usein vuosien työtä. Intensiivikurssin avulla voidaan nopealla tahdilla tarjota opiskelijoille innovatiivista ”alan uusinta uutta”, koska intensiivikurssin sisältö on suunniteltavissa joustavammin kuin normaali opetus. Palasia intensiivikurssista voidaan myös ottaa mukaan uuteen opintosuunnitelmaan. Lähes kaikki korkeakoulut korostivat sitä, että intensiivikursseja ei pitäisi toteuttaa, jos tavoitteena ei ole jonkin uuden luominen. Yleistä myös on, että intensiivikurssit johtavat myöhempään yhteistyöhön korkeakoulujen välillä. Muutama haastateltava totesi, että intensiivikurssi on paremmin valmisteltu kuin tavallinen kurssi. Osasyys nähtiin se, että ulkomaalaisten kumppanien kanssa yhteistyötä tehdessä halutaan antaa parastaan. Myös ulkopuolisen rahoituksen koettiin asettavan paineita kurssin laadulle. Toisaalta myös kurssin lyhyen keston koettiin edellyttävän tavallista huolellisempaa suunnittelua, jotta sen tavoitteet täysin saavutettaisiin. Yleisten ennakkotehtävien takia myös opiskelijat ovat tavallista valmistautuneempia kurssille. Eräs haastateltava totesikin, että intensiivikurssilla päästään aina oppimisen tavoitteisiin.

Joissain tapauksissa intensiivikurssilla voi olla suuri vaikutus opiskelijan opintojen suuntautumiselle. Jotkut opiskelijat ovat löytäneet kurssilta aiheen joko päättötyöhönsä tai väitöskirjaansa ja jotkut ovat päättäneet ryhtyä tutkijoiksi intensiivikurssin innoittamina. Eräs haastateltu opettaja totesi, että intensiivikurssille osallistuneilla opiskelijoilla suhtautuminen alan opintoihin on myönteisempää kuin muilla opiskelijoilla. Intensiivikurssilla opiskelija on voinut kokea varmuuden siitä, että opiskelee juuri hänelle oikealla alalla.

Monen alan ja maan osaajien kohtaaminen

Intensiivikurssin aihe voi olla sellainen, josta omassa korkeakoulussa ei ole riittävästi osaamista, mutta jota voidaan täydentää kumppanikorkeakoulujen osaamisella. Silloin opiskelijoille voidaan tarjota kurssi aiheesta, jota ei muuten voitaisi tarjota tai voidaan päästä aiheesta normaalia syvemmälle. Venäjältä voidaan esimerkiksi saada tekniikan alan opiskelijoille Suomeen matemaattista osaamista ja Suomesta Venäjälle ohjelmointiosaamista. Intensiivikurssille tyypillinen rajattu teema, ennakkotehtävä ja intensiivinen työskentely kurssin aikana edesauttavat syvällisen osaamisen muodostumista. Joissain tapauksissa kurssin teema on niin erityinen, ettei mikään kumppanikorkeakoulu olisi voi-

nut tarjota sitä yksin, koska aihepiiri koskee pientä opiskelijajoukkoa. Toisaalta kyseessä voi olla monitieteinen kurssi, jossa yhdistetään kumppanikorkeakoulujen osaamista yhden kaikille yhteisen teeman ympärille. Siinä tapauksessa opiskelijoille ja opettajille voidaan tarjota mahdollisuus laajentaa tietämystään ja ajattelutapojaan oman tieteenalan ulkopuolelle tai omaa alaa sivuavalle alalle, kuten teologiassa ekoteologiaan, jolloin asioita katsotaan myös ympäristötutkimuksen näkökulmasta. Toinen esimerkki on luovien menetelmien yhdistäminen sosiaalialaan. Jo sen, että kurssilla on mukana osallistujia eri maista, koettiin tarjoavan kurssin aiheeseen erilaisia hyödyllisiä näkemyksiä.

Se, että intensiivikurssi on melko lyhyt, helpottaa vierailevien luennoitsijoiden mukaan saamista; he pystyvät paremmin irrottautumaan muista töistään viikoksi tai kahdeksi kuin kokonaiseksi periodiksi tai lukukaudeksi. Tällöin heidän osaamisensa on mahdollista saada osallistujien hyödyksi. Myös yrityksiä voi olla tavallista helpompi saada mukaan lyhytkestoiselle ja kansainväliselle kurssille. Usein intensiivikurssiin onkin yhdistetty yritys yhteistyö tai yhteistyö jonkin yhdistyksen tai muun toimijan kanssa. Paikan päällä toteutettava harjoittelu voi olla osa intensiivikurssia, mikä lisää kurssin konkreettisuutta.

Intensiivikurssit tuovat haastateltavien mukaan eri alojen ja eri maiden opettajia yhteen niin, että itse kunkin osaaminen monipuolistuu. Ne mahdollistavat usean opettajan yhteistyön ja näkemysten vaihdon. Näkökulmat samaankin ongelmaan tai asiaan voivat vaihdella maittain hyvin paljon. Se, että niihin pääsee tutustumaan ja peilaamaan omia näkemyksiään niiden kautta, on hyvin antoisaa sekä opettajille että opiskelijoille. Pelkästään Suomessa ja suomalaisten kesken järjestettävällä kurssilla ei päästäisi samoihin tuloksiin. Tyypillistä intensiivikursseille on, että niissä on luentojen ohella tai sijasta paljon keskusteluita, erilaisia ryhmitöitä, harjoittelua ja vierailukäyntejä. Myös vapaa-ajalla keskustelut usein jatkuvat toisin kuin normaaliopetuksessa.

Käytännönläheinen oppiminen

Muutama haastateltava mainitsi intensiivikurssin etuna sen, että sen avulla opiskelijat voivat harjoitella työelämän haasteita, kuten työskentelyä tiukalla aikataululla ja ryhmässä, jossa mahdollisesti on ihmisiä hyvinkin erilaisista kulttuureista. Intensiivikurssi on käytännönläheinen kokemus monikulttuurisesta kommunikaatiosta. Eräässä tapauksessa intensiivikurssi ja sen järjestäminen omassa korkeakoulussa koettiin helpoksi tavaksi esitellä opiskelijoille, mitä projekti tarkoittaa.

Intensiivikurssi on oppimista tekemisen, ei lukemisen tai kuuntelemisen, kautta. Se on myös käytännön ja teorian yhdistämistä. Joissain tapauksissa oleellinen osa kurssia on pääseminen aitoon ympäristöön. Kyseessä voi olla esimerkiksi matkailualan opiskelijoille tärkeä tutustuminen yhteen alan kohdemaista, tuleville opettajille kokemus monikulttuurisessa ryhmässä toimimisesta, tuleville mahdollisille tutkijoille kokemus tutkimuksen teosta, biologian opiskelijoille tärkeä kenttätöön tekeminen trooppisissa olosuhteissa tai sosionomiopiskelijoille käytännönläheinen kokemus luovien menetelmien käytöstä päihdetyössä. Kurssi sisältää usein vierailuja myös varsinaisen kurssipaikan ulkopuolelle. Tällaisia asioita ei voi kokea normaalissa luokkatyöskentelyssä Suomessa.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Intensiivisyydestään johtuen kurssit ovat erittäin tehokkaita verkostoitumisen edistäjiä sekä opettajille että opiskelijoille. Kurseilla syntyy muista kurseista poikkeava yhteisöllisyyden henki. Opiskelijoilla kontaktit muihin kurssilaisiin voivat säilyä vuosikausia. Myös opettajien välinen yhteistyö syvenee ja sillä voi olla vaikutuksia myöhemmin esimerkiksi opintojen kehittämiseen. Intensiivikurssilla ja sen valmistelussa opettajat oikeasti työskentelevät yhdessä, mikä on yleensä yksin työskenteleville opettajille harvinainen mahdollisuus.

Parhaimmillaan intensiivikurssit luovat ilmapiirin, jossa opettajat ja opiskelijat työskentelevät yhdessä niin tiiviisti, että voidaan päästä jopa uusiin tieteellisiin läpimurtoihin, kuten ilmastotieteen intensiivikurssilla on käynyt. Myös opettajat voivat oppia opiskelijoilta, jos kyseessä ovat eri aloja edustavat ihmiset. Tätä edistää intensiivikurssilla muodostuva opettajien ja opiskelijoiden välinen varsin epämuodollinen suhde – kyse on oppimisesta, jossa kaikki oppivat toisiltaan. Hyvin yleistä on, että opiskelijat jälkikäteen muistelevat intensiivikurssia opintojensa parhaana antina. Tämä on merkki intensiivikurssien tärkeydestä ja toimivuudesta.

Opettajien näkökulmasta intensiivikurseissa on ainutlaatuista se, että monta opettajaa tai alan erikoisosaajaa työskentelee saman ryhmän kanssa yhdessä, jolloin opettajienkin on mahdollista oppia muiden tietämyksestä ja menetelmistä sekä käydä mielenkiintoisia keskusteluja kurssin aiheesta. Intensiivikurssit antavat mahdollisuuden kokeilla uusia opetusmenetelmiä ja aiheisältöjä sekä päästä näkemään kurssin aihepiiriin liittyviä asioita paikan päällä. Ne antavat myös mahdollisuuden tutustua erilaisiin opetusmenetelmiin ja nähdä niitä käytännössä, mikä mahdollistaa opettajien pedagogisten taitojen kehittymisen. Toisaalta jotkut haastateltavat mainitsivat, ettei etenkin Venäjän

kanssa yhteistyötä tehdessä voida kokeilla uusia opetusmenetelmiä, vaan niiden on oltava jo hyväksi havaittuja. Oman osaamisen, toimintatapojen ja kurssien sekä opiskelijoiden tason vertaaminen muihin korkeakouluihin nähtiin hyödylliseksi koulutuksen kehittämisen kannalta.

Opetuksen kehittyminen kumppanikorkeakouluissa

Haastateltavat toivat usein esiin sen, että intensiivikursseilla on merkitystä etenkin opetuksen kehittämiseen kumppanimaissa. Haastateltavat mielsivät esimerkiksi North–South–South-ohjelman kumppanimaiden opetustyylin hyvin opettajakeskeiseksi. Heidän mielestään intensiivikurssilla nähdyt ja koetut opetusmenetelmät voivat tuoda sinne uusia näkemyksiä ja toimintatapoja, kuten oppimisen reflektointia. Toisena esimerkkinä mainittiin venäläiset, joille tuntemattomien kanssa toteutettava ryhmätyöskentely koettiin uudeksi ja haastavaksi oppimisen menetelmäksi. Myös Euroopassa opetusmenetelmät vaihtelevat hyvinkin paljon, jolloin kaikilla on mahdollisuus oppia toinen toisiltaan. Vaikka haastatteluissa puhuttiin useimmiten suomalaisten korkeakoulujen ja kumppanikorkeakoulujen välisen yhteistyön kehittymisestä, verkostot kehittyvät muidenkin kuin suomalaisten korkeakoulujen välillä.

Opetuksen kehittämisen kannalta hyödylliseksi koettiin se, että erilaiset opetuskuulttuurit kohtaavat toisensa intensiivikurssin aikana. Se, että toisaalla opetus on hyvin opettajajohtoista ja toisaalla opiskelijakeskeistä, voi herättää pohtimaan omaa opetusta. Muiden, etenkin etelän maiden, korkeakoulujen kannalta tärkeäksi nähtiin, että intensiivikurssien avulla niille voidaan viedä tietoa aiheesta tai alasta, josta maassa ei vielä ole juuri tietoa ennestään. Se voi olla myös lähes ainoita korkeakoulussa toteutettavia englanninkielisiä kursseja.

4.2 Vaikutukset korkeakoulujen opetukseen Suomessa

Intensiivikurssin vaikutukset normaaliin opetukseen riippuvat täysin intensiivikurssista, sen sisällöstä ja alasta. Opettajat voivat saada kurssilta toisten opettajien työtä seuraamalla omaan opetukseensa vinkkejä ja ideoita. Kyse on siis pedagogisesta kehittymisestä. Sen, että kurssin opettajat ovat eri maista ja kulttuureista, koettiin tuovan lisäarvoa omien opetusmenetelmien peilaamiseen.

Opetusmenetelmien testaamista ja siirtymistä

Jotkut opettajat kokivat intensiivikurssit hyvinä areenoina testata omassa opetuksessaan uusia menetelmiä, koska palaute on välitöntä (vrt. kurssin lyhyt kesto). Intensiivikurssilla on esimerkiksi kokeiltu ennakkotehtävien käyttöä ja myöhemmin toimintatapaa on hyödynnetty muussakin opetuksessa. Myös luovia menetelmiä on testattu kurssilla ja siirretty muuhun opetukseen sen jälkeen. Toisaalta on kuitenkin aloja ja kohdemaita, joihin ei voi mennä intensiivikurssin verukkeella testaamaan uusia opetusmenetelmiä (esim. Venäjä). Yhdessä tapauksessa pelättiin sitä, että jos kurssilla toteutettu uuden menetelmän kokeilu ei onnistu, se tekisi hallaa korkeakoulujen väliselle myöhemmälle yhteistyölle.

Opetusmenetelmiä siirtyy muuhun opetukseen jonkin verran, lähinnä projektityötyyppistä tai ongelmalähtöistä lähestymistapaa eli sitä, että pyritään ryhmänä ja rajallisessa ajassa etsimään ratkaisun johonkin – mahdollisesti jopa monitieteiseen – ongelmaan. Kurssilta saa pienempiäkin käytännön vinkkejä siihen, miten paljon mihinkin asiaan on varattava aikaa, millainen on hyvä tehtävänanto tai millaisia tuloksia opiskelijoilta voi edellyttää. Tämä koettiin arvokkaaksi etenkin uusille opettajille, mutta myös jo pidempään opettaneet kokivat omien opetusmenetelmiensä kehittämisen hyödylliseksi. Kaikilta kursseilta opetusmenetelmiä ei kuitenkaan siirry muuhun opetukseen.

Materiaalin ja oppisisältöjen hyödyntäminen

Kurssien aineistoa käytetään vaihtelevasti muun opetuksen osana – määrä riippuu paljon kurssin aiheesta ja sisällöstä sekä opettajasta. Intensiivikurssin koettiin kannustavan opetusmateriaalin uudistamiseen. Yleensä kokonaista kurssia ei siirry opetukseen, mutta kurssin aineistolla on joissain tapauksissa laajennettu olemassa olevaa kurssia laajemmaksi tai materiaalia on voitu antaa opiskelijoiden harjoitustyökäyttöön muillakin kursseilla. Näin on tapahtunut esimerkiksi, kun etnografisten esineiden konservointiin liittyviä asioita on siirretty intensiivikurssilta normaaliopetukseen. Opetussuunnitelmia tehtäessä voidaan yleisemminkin pohtia intensiivikurssien antia ja ottaa sieltä ideoita. Uudistuksia on helppo perustella omassa korkeakoulussa, kun niitä on ensin onnistuneesti kokeiltu intensiivikurssilla.

Intensiivikurssilla koetusta tai opitusta tai sen aikana kentällä kootusta aineistosta otetaan usein esimerkkejä omaan opetukseen. Esimerkiksi kurssin aikana toteutetuista yritysvierailuista on voitu

kerätä videomateriaalia opetuskäyttöön. Yleistä on, että kurssin aikana tuotettu opetusmateriaali on kaikkien kurssille osallistuneiden opettajien käytössä, mutta sen hyödyntäminen vaihtelee. Monet suomalaiset opettajat haluavat tehdä oman opetusmateriaalinsa itse eikä kurssin valmis materiaali siksi ole välttämättä kuin työn pohjana. Omia englanninkielisiä esityksiä on voitu myöhemminkin käyttää englanninkielisen opetuksen apuna. Yhdessä tapauksessa mainittiin materiaalia käytettävän sisällöltään vastaavan kurssin suomalaisessa toteutuksessa.

Opetusmenetelmiä ja -materiaalia koettiin siirtyvän etenkin suomalaisilta korkeakouluilta muihin korkeakouluihin etelän maissa, Venäjällä ja jossain määrin myös Euroopassa. Joissain tapauksissa tämä on ollut koko kurssin kantavana ideana, näin on etenkin North–South–South-kursseilla. Erityisesti opiskelijälähtöinen työskentelytapa koettiin sellaiseksi oppimisen lähestymistavaksi, jota haluttiin viedä ja jonka koettiin siirtyneen Suomesta muihin maihin. Venäläisten mainittiin hyödyntäneen kurssin englanninkielistä materiaalia ja raportteja, koska siellä englanninkieliset kurssit ovat muuten vähäisiä. Etelän maihin on siirtynyt myös kokonaan heille uusia aihepiirejä Suomesta. Niitä varten on myös tehty oppikirja intensiivikurssin pohjalta. Hyvä esimerkki käytäntöjen siirtymisestä on biologian opiskelijoiden North–South–South-kurssilla kehittämä uusi leikkiin perustuva ympäristökasvatuksen menetelmä, joka otettiin myöhemmin käyttöön kumppanimaan peruskoulussa.

Muut tuotokset

Intensiivikurssin tuloksina yleisimmin mainittuja tuotoksia olivat artikkelit ja muut julkaisut. Niitä vaikuttaisi syntyneen arviolta noin joka neljännen intensiivikurssin pohjalta. Lisäksi mainittiin konferenssipaperit, lomakkeet, PowerPoint -esitykset, posterit, blogit ja yrityksille toteutettavat projektit sekä kurssin pohjalta muotoutunut seminaariesitys ulkopuolisen tahon järjestämässä tilaisuudessa.

Joissain tapauksissa kurssin seurauksena on syntynyt kokonaisia oppikirjoja. Eräs kurssi on johtanut väitöskirjaan, joka käsitteli ”problem based learning” -aiheiselle intensiivikurssille luodun opetusmenetelmän käyttöä ja kehittämistä. Intensiivikurssin kerrottiin yhdessä tapauksessa vaikuttaneen kokonaisen sivuaineen syntymiseen kurssin aihepiiristä (hoitotiede). Toisessa tapauksessa intensiivikurssilla toteutetun materiaalin mainittiin yhä olevan käytössä intensiivikurssien pohjalta myöhemmin toteutuneessa yhteisessä maisteriohjelmassa (liikuntapsykologia). Intensiivikurssien seurauksena on syntynyt aiheita opinnäytetöille, kandidaatin töille, diplomitoille sekä pro gradu -töille ja löytynyt väitöskirjan tekijöitä. Usein mainittiin myös se, että intensiivikurssilla on vaikutuksia laitoksella

tehtävään tutkimukseen pitkällä tähtäimellä. Korkeakoulussa on voinut esimerkiksi käynnistyä uusia tutkimuksen aihealueita, kuten ilmastotutkimus ja sanojen alkuperän tutkimus Afrikassa pidetyn intensiivikurssin ja sen myötä syntyneiden aineistojen ja verkostojen pohjalta.

4.3 Monitieteinen lähestymistapa

Kaikkien haastateltavien mielestä intensiivikurssit mahdollistavat monitieteisyyden. Eräs haastateltava totesi intensiivikurssien olevan monitieteisessä työskentelyssä ratkaisevan tärkeitä. Silloin voidaan saada sellaisia oivalluksia, joihin ei muuten päästäisi. Monitieteisyyteen pyritään usein tietoisesti jo kurssin hakuvaiheessa. Joillain haastateltavilla tämä johtui siitä, että se on ollut Erasmusessa yksi hakemuksen arviointikriteereistä. Enemmistö kuitenkin koki monitieteisyyden itsessään hyödylliseksi. Monitieteisiin kursseihin tunnuttiin pyrkivän erityisesti ammattikorkeakouluissa.

Monitieteisyyden edistäminen

Monitieteisyyteen pyrittiin valitsemalla kurssin teema sellaiseksi, että se mahdollistaa aiheen tarkastelun monesta näkökulmasta. Yhtenä tällaisena aihepiirinä mainittiin tapausesimerkkien analysointi, jossa yhdistettiin väestötiedettä ja tilastotiedettä. Toinen esimerkki oli suojelualuesuunnittelu, jossa luonnontieteelliseen näkemykseen yhdistettiin yhteiskuntatieteellinen näkemys. Kolmas esimerkki oli musiikkitieteen ja pedagogian yhdistäminen, jossa musiikkikasvatusta pyrittiin käytännössä viemään Afrikan maaseudulle. Neljäs esimerkki oli konetekniikan, tietotekniikan ja tuotesuunnittelun yhdistäminen, jossa yhdistettiin tekninen aihe tuotesuunnitteluun. Tuloksena oli ideoita ja kombinaatioita, joita ei muuten olisi testattu tai otettu käyttöön. Viidentenä esimerkkinä toimii taideaineiden ja liiketalouden yhdistäminen, jossa luovien alojen ja yrittäjyyden opiskelijat oppivat toinilta. Kurseilla saatettiin yhdistää useampaakin kuin kahta alaa, esimerkiksi logistiikkaa, liiketaloutta ja insinööritekniikkaa. Yhdessä tapauksessa kurssiin oli yhdistetty myös englanninopetus niin, että englannin opettaja opetti intensiivikurssin aikana opiskelijoille alan termistöä.

Monitieteisyyttä saatettiin pyrkiä edistämään ottamalla kurssille yhdeksi opettajaksi asiantuntija työelämästä. Kun kurssin aihe on monialainen, sinne useimmiten osallistuu eri aloja edustavien opettajien lisäksi myös monen alan tai pääaineen opiskelijoita, kuten liiketalouden sekä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita. Silloin heidät yleensä pyritään jakamaan monitieteisiin ja monikansallisiin työskentelyryhmiin. Tämä omalta osaltaan edelleen vahvistaa kurssin monitieteisyyttä.

Koska intensiivikurssi ei ole yhtä kiinteä ja muotoonsa hitsautunut kuin opintosuunnitelmaan vakiintunut kurssi, monitieteisyyden kokeileminen koettiin siinä helpommaksi. Kurssin vapaamuotoisuus ja lyhytkestoisuus mahdollistaa sen, että voidaan löytää monelle alalle yhteinen aihepiiri, johon tuodaan useita näkökulmia. Toisaalta kurssia pidettiin omalla tavallaan pitkäkestoisena sen vuoksi, että siinä yhden aiheen parissa työskennellään viikko tai useampi, ei pelkästään joitain oppitunteja. Tämän pitkäkestoisuuden ja sen, että asian parissa työskennellään kokonaisia päiviä, koettiin edistävän monitieteisyyttä. Intensiivikurssilla lähestymistapa kurssin aihepiiriin on usein tapaustutkimusluonteinen eli tutkittavaksi valitaan esimerkkejä, joita katsotaan monesta näkökulmasta. Monitieteisen lähestymistavan koettiin istuvan siihen luontevasti. Lisäksi se, että kurssi suunnitellaan alusta asti yhdessä muiden korkeakoulujen kanssa, edistää monitieteisyyttä. Toteutus ja suunnittelu ovat tuoneet monessa korkeakoulussa yhteen eri alojen osaajia korkeakoulun sisällä ja on siis samalla kehittänyt monitieteisyyttä Suomenkin sisäisesti.

Alan sisäinen monitieteisyys

Suhteellisen moni haastateltava sanoi oman oppiaineensa olevan jo luonnostaan poikkitieteellinen. Tällaisina aineina pidettiin esimerkiksi maantiedettä ja matkailua. Tästä syystä intensiivikurssistakin tulee automaattisesti poikkitieteellinen, koska opettajakunnalla on omat erilaiset akateemiset vahvuutensa. Tämä mahdollistaa aiheen käsittelyn monesta näkökulmasta. Monitieteisyys voi johtua myös pääosin intensiivikurssin kansainvälisyydestä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulujen hoitotyö tai yliopistojen liikuntatiede ovat hyvin erilaisia eri maissa, vaikka kurssin aihe sinällään edustaisi yhtä tieteen alaa. Myös painopisteet voivat vaihdella maittain. Venäjällä esimerkiksi tieteen filosofian merkitystä korostetaan Suomea enemmän. Tämä tuo monitieteisyyden aspektin kurssille, vaikka opiskelijat olisivat periaatteessa kaikki samalta alalta. Kun opettajia ja opiskelijoita tulee monesta korkeakoulusta ja monesta maasta, näkökulmat voivat olla luonnostaankin erilaisia jopa yhden tieteenalan sisällä.

Monitieteisyyden haasteet

Huolimatta siitä, että intensiivikurssien miellettiin mahdollistavan monialaisuuden tai monitieteisyyden, siihen ei aina pyritty. On aloja ja intensiivikursseja, joissa ei tavoiteltu monitieteisyyttä. Tällainen ala oli esimerkiksi oikeustiede. Hoitotyössäkin liiallisesta monialaisuudesta varoiteltiin, koska sen

koettiin tekevän kurssin hyväksilukemisen vaikeammaksi ja sitä myötä vaikuttavan kielteisesti myös opiskelijoiden kiinnostukseen osallistua kurssille. Lisäksi joissain tapauksissa kurssilla haluttiin vastata sellaisiin tavoitteisiin, jotka parhaiten toteutuivat alan sisäisesti. Esimerkki tällaisesta oli tilinpäätösasioihin keskittyvä intensiivikurssi.

Monialaisuuden tai monitieteisyyden lisäämistä intensiivikurssiin pidettiin melko usein lisähaasteita tuovana. On esimerkiksi löydettävä kurssille kaikkia tieteenaloja yhdistävä punainen lanka ja huolehdittava siitä, että kaikki näkökulmat tuodaan esiin tasapuolisesti. Muutama haastateltava oli sitä mieltä, ettei intensiivikurssi ole paras mahdollinen tapa edistää monialaisuutta. Näkemystä perusteltiin sillä, että noin kahden viikon kurssiin on vaikea saada mahtumaan kovin erilaisia näkökulmia. Esiin otettiin myös se, että hallinnolliset rakenteet estävät monialaisuutta ja monitieteisyyttä eikä yhteistyötä tai suhteita ole helppoa luoda yli tiede- tai hallintorajojen. Monialaisen kurssin luominen on myös hitaampaa eikä sitä välttämättä ehditä valmistella hakukuulutuksen ja haun päättymisen välillä. Lisäksi on suhteutettava opettajien käyttämä aika kurssin pituuteen. Muutaman viikon kurssiin ei siis saisi käyttää suhteessa turhan paljon valmisteluaikaa. Valmisteluaika kuitenkin pitenee sen mukaan, mitä useampaa alaa kurssiin yhdistetään.

Intensiivikurssiin liittyvän sosiaalisen ja kulttuurisen puolen koettiin edistävän tiedon vaihtoa ja ymmärtämistä alojen välillä. Se, että monialaisuus yhdistetään kansainvälisyyteen, lisää kuitenkin haastetta. Tällöin kurssin suunnittelussa on otettava huomioon sekä ihmisten eri kulttuurit ja tieteelliset taustat että erilainen opettajakokemus ja erilaiset oppimis- ja opetustavat.

Yhden mielipiteen mukaan tieteenalojen välinen kilpailuasetelma saattaa estää monialaisten kurssien luomista. Tähän esitettiin ratkaisuksi sitä, että hakukuulutuksessa entistä selkeämmin kerrotaisiin monitieteisyyden tuovan lisäpisteitä hakemukselle. Eräs haastateltava piti monitieteisyyttä ylipäätään hyvin vaikeana toteuttaa, koska eri alojen tieteenharjoittajilta puuttuu yhteinen kieli. Haastateltava kuitenkin totesi, että jos monitieteisyys voi toteutua jossain, se on nimenomaan intensiivikurssilla, koska siellä kaikki opettajat ovat koko ajan paikalla osallistuen toistensakin luennoille, mikä antaa pohjaa toisen tieteenalan ymmärrykselle.

4.4 Intensiivikurssien vakiintuminen osaksi opetussuunnitelmia

Hyvin harvat intensiivikurssit jäävät elämään ilman rahoitusta. Syynä tähän on opiskelijoiden ja opettajien liikuttamisesta syntyvät matkakustannukset, joihin korkeakouluilla ei ole resursseja. On kui-

tenkin joitain kursseja, jotka ovat toteutuneet joko samanlaisena tai erilaisina muunnelmina jo jopa viidentoista vuoden ajan. Jossain tapauksissa kurssin osia on jäänyt elämään rahoituksen päättymisen jälkeen ilman ulkomaan vierailuosuutta. Kurssi on voitu pitää käynnissä kansainvälisenä verkkokurssina tai korkeakoulun omana normaalina kurssina. Palasia intensiivikurssista on voitu hyödyntää muun opetuksen osana, esimerkiksi urheilupsykologian intensiivikurssin sisällöt yli kymmenen vuoden takaa ovat yhä osa verkkokurssia.

Melko yleinen käsitys oli, että intensiivikurssien parhaat palat siirtyvät osaksi muuta opetusta, vaikka itse kurssi ei jatkuisikaan. Yhdessä tapauksessa intensiivikurssien kokemusten kautta on luotu suomalaisille ja ulkomaalaisille opiskelijoille sopivia kolmen kuukauden kansainvälisiä moduuleita. Eräässä tapauksessa intensiivikurssi oli laajentunut kokonaiseksi hoitotieteen sivuaineeksi, mikä oli ollut alun perinkin ajatus kurssin taustalla. Muutama kurssi toteutetaan kokonaan ilman ulkopuolista rahoitusta. Tällainen on esimerkiksi hoitotyön, sosiaalialan ja kulttuurialan yhteinen kurssi.

Edellytykset kurssin vakiintumiselle

Edellytyksenä kurssin vakiintumiselle on sen opetussisältöihin tuoma lisäarvo ja hyvä laatu sekä se, että kurssi on alun perinkin suunniteltu pysyväksi toimintatavaksi ja korkeakoulu on myöntänyt siihen omarahoitusta tai liikkuvuusrahaa. Lisäksi kansainvälinen osuus on yleensä yritetty toteuttaa niin edullisesti kuin mahdollista eli matkustettu lähelle ja vain viikoksi. Eräässä tapauksessa intensiivikurssi on nähty niin merkittäväksi uusien tutkimusryhmän jäsenten ja väitöskirjantekijöiden kasvat-jaksi, että sille on myönnetty laitoksen rahoitusta. Asiasta kuitenkin päätetään tässäkin tapauksessa vain vuodeksi kerrallaan. Intensiivikurssin jatkuvuus edellyttää, että tarpeeksi moni ihminen näkee sen hyödyn ja merkityksen. Ei riitä, että opettaja pitää kurssia hyvänä.

Monessa korkeakoulussa oltiin sitä mieltä, että kurssi pitäisi alun perin suunnitella osaksi opetus-suunnitelmia. Se ei saisi olla siitä irrallaan pelkkänä vapaavalintaisena opintona. Tosiasia kuitenkin on, että harva pystyy sellaisenaan toteuttamaan kurssia rahoituksen päättymisen jälkeen. Toisaalta jatkorahoitusta voidaan hakea samalta rahoituslähteeltä tai jostain uudesta rahoituslähteestä. Monen intensiivikurssin jatkuvuus onkin perustunut CIMOLta haettuun uuteen rahoitukseen mahdollisesti hieman muokatulle kurssille. Ulkopuolisen rahoituksen merkitys intensiivikursseissa on huomattava ja siinä piilee jo itsessään lisäarvoa esimerkiksi tavoitteiden ja raportoinnin suhteen. Omarahoitteisia kursseja on joissain korkeakouluissa, mutta niillä ei aina ole päästy yhtä syvälliseen sisäl-

töön, koska kehitystavoitetta ei yhtälailla ole kuin ulkopuolisen rahoittamissa kursseissa. Toisaalta päätös toteuttaa kurssi omarahoitteisesti kertoo aidosta tarpeesta.

Vaikka Suomesta löytyisi omasta korkeakoulusta rahaa intensiivikurssin toteuttamiseen, ei voida olettaa että ulkomaan partnerit etenkin köyhemmistä maista voisivat rahoittaa omien opiskelijoidensa tai opettajiensa liikkumista. Esimerkkeinä tästä mainittiin Baltian maat, Venäjä ja Afrikan maat. Jotta myös muiden maiden opiskelijat voisivat osallistua intensiivikurssille, kurssin pitäisi kuulua heilläkin opetussuunnitelmaan. Kurssin pitäisi siis sopia kaikkien osallistuvien oppilaitosten suunnitelmiin ja myös niistä pitäisi löytyä sitoutuneet toimijat. Tämä voi joissain tapauksissa tarkoittaa sitä, ettei kurssi saa olla liian laaja-alainen, jotta se koetaan kaikissa oppilaitoksissa tarpeeksi hyödylliseksi.

Vakiinnuttamisen keinoja

Monella haastatellulla oli halu pitää intensiivikurssi hengissä rahoituksen päättymisen jälkeenkin. Keinoina mainittiin, että osia kurssista voitaisiin siirtää verkkoon, opiskelijoille voitaisiin määrätä isommat osallistumismaksut, voitaisiin pyytää omalta korkeakoululta lisärahoitusta, voitaisiin lyhentää ulkomaan osion pituutta tai järjestää kurssi kokonaan Suomessa. Yllä mainittuja keinoja ei kuitenkaan pidetty kovin hyvinä, koska jos ulkomaan oleskelusta jouduttaisiin karsimaan, sen koettiin kadottavan intensiivikurssin perimmäisen idean. Ulkomaan jaksot loppuisivat joko kokonaan tai osallistujamääriä jouduttaisiin pienentämään, sillä matkakustannukset ovat intensiivikurssien suurin kulu, jos opettajien omaa työaikaa ei oteta huomioon.

Opettajien liikkuvuus koettiin voitavan tarvittaessa järjestää muulla rahoituksella, esimerkiksi Erasmus-opettajavaihdon rahoilla, mutta opiskelijoiden liikkuvuus koettiin haastavammaksi. Suomalaiset ovat tottuneet ilmaiseen koulutukseen ja suomalaisten opiskelijoiden kiinnostus kurssia kohtaan vähenee selvästi, jos he joutuvat maksamaan siitä. Poikkeuksia ovat olleet muutamat North–South–South-kurssien opiskelijat, jotka ovat olleet valmiita maksamaan matkakustannuksensa itse, koska ovat arvostaneet kurssin sisältöä ja kurssilta saatavaa kokemusta niin paljon.

Koska korkeakouluilla ei ole juurikaan omaa rahaa laitettavaksi intensiivikursseihin, ulkopuolinen rahoitus koettiin äärimmäisen tärkeäksi. Kun opettajat muutenkin käyttävät paljon sekä työ- että vapaa-aikaansa intensiivikurssien toteuttamiseen, ulkopuolinen rahoitus koettiin myös arvostukseksi

heidän tekemälleen työlle. Intensiivikurssin päättymistä rahoituksen loppumisen jälkeen ei aina pahoiteltu, koska siinäkin tapauksessa kurssi oli täyttänyt tarkoituksensa antamalla opiskelijoille ja opettajille ainutlaatuisen oppimiskokemuksen. Se, ettei intensiivikurssi ole osa pysyvää opetussuunnitelmaa voi olla myös sen etu, koska silloin voidaan helpommin vastata alan muuttuviin tarpeisiin.

5. INTENSIIVIKURSSIEN MERKITYS KORKEAKOULUJEN VÄLISELLE YHTEISTYÖLLE

5.1 Korkeakoulujen motiivit intensiivikurssille

Joissain korkeakouluissa intensiivikursseihin on panostettu ja tämä näkyy uusien intensiivikurssien aktiivisena kartoittamisena. Panostus näkyy erityisesti sellaisilla aloilla, joilla opiskelijoita on vaikea saada pidempikestoiseen vaihtoon, kuten tekniikan alalla. Korkeakoulun johto on saattanut toivoa intensiivikurssin järjestämistä tai jopa määrätä siihen. On myös tapauksia, joissa intensiivikurssin ajatus on lähtenyt siitä, että rahoittaja on antanut siihen mahdollisuuden tai suosinut sitä (North–South–South-ohjelma). Tällöin pelkästään rahoituksen olemassaolo on johtanut pohdintaan siitä, mitä voitaisiin tehdä, jotta tarjolla oleva rahoitus saataisiin käyttöön. Korkeakoulujen on nykyisin tärkeitä osoittaa saavansa ulkopuolista rahoitusta, mikä sekin saattaa osaltaan lisätä intensiivikurssin järjestämisen kiinnostavuutta. Tästä rahoituslähtöisestä lähestymistavasta huolimatta tyytyväisyys intensiivikurssiin ja sen tuloksiin on ollut yhtä hyvä kuin muillakin.

Useimmiten intensiivikurssi on saanut alkunsa opettajan henkilökohtaisista suhteista, hänen kokemuksistaan tietyssä maassa tai siitä, että jossain yhteisessä valmiin verkoston tapaamisessa (esimerkiksi Nordplus- tai Erasmus-verkosto) on pohdittu, mitä voitaisiin tehdä yhdessä ja miten olemassa olevaa yhteistyötä voitaisiin syventää. Siinä vaiheessa on pohdittu osallistujien yhteisiä tarpeita ja päädytty esimerkiksi kehittämään metodologiaa intensiivikurssin avulla. Tässä vaiheessa on myös mietitty, millainen kurssi sopisi omaan opetussuunnitelmaan. Kumppanien välistä neuvonpitoa ja kurssin tarkempaa suunnittelua on jatkettu joko alan konferensseissa, verkoston tapaamisissa tai yhdistämällä suunnittelutapaamiset muuhun opettajaliikkuvuuteen. Myös sähköpostia ja videoneuvottelua on hyödynnetty. Mitä tutumpia kumppanit ovat olleet keskenään, sitä paremmin suunnittelu on onnistunut myös ilman monia henkilökohtaisia tapaamisia.

Kansainvälisyyden edistäminen

Melko usein motiivi intensiivikurssille oli tahto lisätä kansainvälisyyttä joko niin, että opiskelijoille voidaan tarjota kansainvälinen oppimiskokemus ja verkostot tai niin, että opettajien ja oppilaitoksen kansainvälisen verkostoitumisen mahdollisuudet kasvaisivat. Monella alalla koetaan tärkeäksi kasvattaa opiskelijoiden kykyä toimia kansainvälisessä ympäristössä ja nähdä alaa monikansallisesta näkökulmasta. Erään haastateltavan näkemyksen mukaan opiskelijat voivat ehkä myöhemminkin

toteuttaa yhteisiä projekteja kurssin aikana syntyneen verkoston varassa. Intensiivikurssi on myös nähty keinona markkinoida omaa englanninkielistä tutkinto-ohjelmaa ja saada siihen hyviä opiskelijoita. Haastatteluissa nousi myös esiin, että intensiivikurssin avulla oppilaitos voi korostaa kansainvälistä statustaan ja mainettaan. Se voi olla myös mahdollisuus vahvistaa yhteistyötä tiettyyn maantieteelliseen suuntaan ja korkeakoulun painopistemaahan, kuten Venäjälle.

Intensiivikurssien motiiveja tai prosessin etenemistä yhteistyölajista toiseen on vaikea yleistää, koska kansainvälistyminen ei etene aina samanlaisia portaita pitkin. Melko usein intensiivikurssin kautta on kuitenkin haettu kokemusta siitä, kenen kanssa tai millainen yhteistyö toimii. Taustalla on ollut ajatus, että niiden kumppanien kanssa, joiden kanssa intensiivikurssi toimii, voidaan kehittää myöhemmin myös entistä laajempaa tai syvempää yhteistyötä. Intensiivikurssien avulla on siis haettu strategisia partnereita. Joskus harvemmin intensiivikurssia on ajateltu nopeana tapana aloittaa yhteistyö kumppanien kanssa tai jatkaa jostain syystä muuten loppumassa olevaa, mutta hyödyllisenä koettua yhteistyötä.

Tieteelliset ja opetukselliset syyt

Intensiivikursseja on voitu luoda avuksi opetussuunnitelmatyöhön eli niiden avulla on haluttu kokeilla uusia opetussuuntia. Yksi North–South–South-intensiivikursseista sai alkunsa havainnosta, etteivät omat vaihto-opiskelijat saa tarpeeksi ohjausta Afrikassa ollessaan, koska siellä on pulaa sosiaali- ja terveysalan osaajista. Tätä lähdettiin korjaamaan intensiivikurssin kautta. Taustalla oli siis todellinen tarve.

Eräässä tapauksessa intensiivikurssin taustalla oli tarve saada vastaus ajankohtaiseen tieteelliseen ongelmaan. Sen ratkaisemiseksi perustettiin aluksi paikallinen intensiivikurssi. Myöhemmin intensiivikurssi muutettiin kansainväliseksi, kun löydettiin sopivat kumppanit. Toisessa tapauksessa intensiivikurssi lähti omasta tutkimusintressistä, jota kurssin koordinaattori halusi jatkaa intensiivikurssin ja sen tarjoaman kenttätyömahdollisuuden kautta. Intensiivikurssi on myös voinut alkaa halusta tarjota opiskelijoille jotain uutta ja sellainen kurssi, mihin ei omin voimin pystyittäisi. Ulkomaalaisilla asiantuntijoilla on voinut esimerkiksi olla osaamista, jota Suomesta on puuttunut. Jossain tapauksessa kurssi on voinut tarjota mahdollisuuden tutkia jotain asiaa ulkomailla käytännössä, esimerkiksi limnologiaa tai konservointia, joita ei samalla tavalla voitaisi opettaa luokahuoneessa tai edes Suomessa.

Yleistäen voidaan todeta, että intensiivikurssien taustalla on tarve, into ja usko omaan asiaan. Jotta intensiivikurssien vaatima vaiva halutaan nähdä, opettajien on uskottava siihen, että kurssi tuo oleellista lisäarvoa joko opetukseen ja opiskelijoille tai opettajien kehittymiseen opettajina.

5.2 Kumppanuussuhteiden merkitys intensiivikurssille

Intensiivikurssin taustalla on lähes aina aiempi korkeakoulujen välinen yhteistyö. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa itse tullaan yhteistyöhön mukaan kutsuttuna partnerina. Silloin kaikkia koordinoivan korkeakoulun mukanaan tuomia kumppaneita ei välttämättä tunneta ennestään. Muutama haastateltava kertoi, että kumppaneita oli etsitty myös ennestään tuntemattomien joukosta. Aiempi yhteistyö voi olla esimerkiksi opiskelija- ja henkilökuntaliikkuvuutta, josta halutaan intensiivikurssilla siirtyä tiiviimpään yhteistyöhön. Etenkin opettajaliikkuvuuden kautta voi haastateltavien mukaan löytää sitoutuneita intensiivikurssin toteuttajia. Lopullinen tavoite voi olla vaikkapa yhteinen opetusmoduuli, yhteistutkinto, johon intensiivikurssi toimii välivaiheena. Erään haastateltavan sanoin: ”Intensiivikursseja toteutetaan tärkeiden partnereiden kanssa.” Joillakin haastatelluilla oli kokemuksia siitä, että intensiivikurssi epäonnistui, kun kumppaneita ei tunnettu etukäteen riittävän hyvin.

Hyvät ja luottamukselliset kumppanuussuhteet ovat haastateltavien mukaan tärkeitä intensiivikurssin toteutuksessa. Luottamuksellisia kumppanuussuhteita haluttiin eräässä tapauksessa ylläpitää ottamalla intensiivikurssin osallistujiksi vain toinen mahdollisesti keskenään kilpailevista saman kaupungin korkeakouluista. Korkeakoulujen sitoutumisesta ja opetuksen sekä muun toiminnan laadusta halutaan olla varmoja. Vapaamatkustajia ei haluta. Kumppaneilla on oltava myös yhteiset tavoitteet kurssille ja kurssin pitäisi sopia kaikkien opetussuunnitelmaan eli korkeakoulujen tulisi tuntea toistensa opetussuunnitelmat etukäteen. Lisäksi täysin tuntemattomia voi olla vaikea motivoida melko työlääseen intensiivikurssin järjestämiseen. Siksi intensiivikurssit toteutetaankin lähes aina pitkäaikaisen kumppanien ja tuttujen henkilöiden kanssa.

Yleensä suhteet alkavat tuttujen henkilöiden kautta, mutta parhaassa tapauksessa ne laajenevat koko organisaatiota koskeviksi, jolloin yksittäisen henkilön vaihtumisella ei ole niin suurta merkitystä kuin olisi muuten. Haastatellut korostivat henkilökohtaisten suhteiden merkitystä etenkin Afrikan maiden kanssa työskennellessä. Jos henkilöt eivät ole aiemmin tavanneet, sähköposteihin ei vält-

tämättä edes vastata, mutta tuttuuden kanssa yhteistyö toimii paremmin. Myös Baltian maiden kanssa toimittaessa henkilökohtaisten suhteiden mainittiin olevan vastuun ottamisen perusta.

Yleensä suunnittelutyö jo voimassa olevissa verkostossa tuttuuden partnereiden kanssa on lähtenyt liikkeelle aidosta tarpeesta. On koettu, että kyseessä olevalle aiheelle olisi kysyntää kaikissa partnerikorkeakouluissa. Pitkäaikainen kumppanuus ja partnereiden opetussuunnitelmien tunteminen auttavat prosessissa. Idea kurssista voi olla myös lähtöisin jostain aiemmasta yhteistyöstä, kuten yhteisestä hankkeesta.

5.3 Hyvän intensiivikurssin edellytykset

Haastateltavilla oli hyvin selvä kuva siitä, mitkä ovat onnistuneen intensiivikurssin edellytykset. Lista oli varsin pitkä (taulukko 7). Kurssin onnistuminen vaatii monien asioiden huomioon ottamista sekä huolellista suunnittelua.

Taulukko 7. Edellytyksiä onnistuneelle intensiivikurssille.

Edellytys	Käytännön esimerkki
Hyvät kumppanit	<ul style="list-style-type: none"> - tuttuja aiemman yhteistyön kautta - osaaminen toisiaan täydentävää - opettajilla riittävä kielitaito
Tarpeellinen aihepiiri	<ul style="list-style-type: none"> - kaikille hyödyllinen aihe - aihe integroitavissa muuhun opetukseen - uutta luova aihe
Sitoutuminen	<ul style="list-style-type: none"> - opettajat mukaan alusta asti - innostuneet opettajat - hallintohenkilöstön ja johdon sitoutuminen
Tiedon kulku	<ul style="list-style-type: none"> - kumppaneiden välillä budjetista, hallinnosta ja kurssiohjelmasta - opiskelijoiden suuntaan kurssin sisällöstä
Vastuun jakaminen	<ul style="list-style-type: none"> - kurssin suunnittelu ja toteutus yhdessä - talousasioiden asianmukainen hoito kaikissa korkeakouluissa
Ohjelman suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> - aloitettava ajoissa - suunniteltava yhdessä - kurssin osien muodostettava selkeä kokonaisuus - kurssin menetelmät ja ryhmäjaot mietittävä etukäteen - ryhmän osaamistaso ja kielitaito oltava yhtenäisellä tasolla - ryhmäytymiseen panostaminen ja sosiaalinen ohjelma tärkeitä
Fyysiset olosuhteet	<ul style="list-style-type: none"> - toimiva majoitus ja ruokailu - opetusympäristö (sijainti ja toimiva tietotekniikka)

Hyvät kumppanit ja tarpeellinen aihepiiri

Ensimmäisinä ja tärkeimpinä edellytyksinä mainittiin hyvät ja luottamukselliset kumppanuussuhteet sekä järkevä kurssin aihe. Hyviä suhteita edesauttaa esimerkiksi aiempi pitkäaikainen yhteistyö liikkuvuuden saralla, jolloin tunnetaan korkeakoulu ja sen tavat. Kurssin aiheen on oltava uutta luova ja kiinnostava kaikkien kumppanien näkökulmasta ja sellainen, jota ei voitaisi yksin tai omassa oppilaitoksessa luokkahuoneessa tarjota. Kurssin suunnittelu on aloitettava ajoissa, se on suunniteltava huolellisesti ja valittava sen teemat yhdessä.

Eräs haastateltava kehotti ottamaan mukaan neljästä viiteen kumppania, jotta kurssi voidaan toteuttaa myös siinä tapauksessa, että jokin kumppani jättäytyy kesken kaiken pois. Olisi hyvä, jos korkeakoulujen osaaminen intensiivikurssiin liittyen olisi toisiaan täydentävää. Kurssin pitäisi olla integroitavissa kaikkien korkeakoulujen opetukseen, mutta sen pitäisi myös olla uutta luovaa. Kumppaneilla on siis oltava yhteinen tavoite ja kaikkien opettajien on oltava yksimielisiä kurssin tavoitteesta. Kurssin seuranta ja kehittämistään ei saisi unohtaa.

Sitoutuminen

On varmistettava jokaisen osallistuvan korkeakoulun tarve kurssille ja osapuolten sitoutuminen kurssiin. Opettajien olisi hyvä olla sitoutuneita yhteistyöhön jo suunnitteluvaiheessa eikä vasta siinä vaiheessa, kun rahoitus on saatu kurssille. Luennoitsijat on valittava huolella. Heidän on oltava sekä asiansa osaavia että innostuneita, koska innostuneisuus heijastuu opiskelijoihinkin. Opettajien innostuneisuus ja sitoutuminen on tärkeää, koska he joutuvat käyttämään kurssiin myös vapaa-aikaansa. Ei kuitenkaan riitä, että opettajat sitoutuvat kurssiin. Myös hallintohenkilöstön ja johdon on oltava sitoutunutta, jotta byrokratian hoitaminen ei muodostu ongelmaksi ja jotta opettajat voivat käyttää aikaansa kurssin valmisteluun.

Tiedon kulku ja vastuun jakaminen

Olisi hyvä, jos kaikki kumppanit voisivat resursoida vastuuhenkilön sekä jonkin verran omaakin rahaa tai vähintään aikaa kurssiin. Kumppanien välisen kommunikaation on oltava jatkuvaa ja selkeää niin käytännön järjestelyistä ja kurssin sisällöstä kuin talousasioistakin. Vastuut on jaettava selkeästi ja hallinnon, budjetoinnin sekä rahan käytön on oltava läpinäkyvää. Tekemisen iloakaan ei saisi unoh-

taa. Jos henkilökohtaisia suunnittelutapaamisia ei voida järjestää, yhteyden pito sähköpostin ja videoneuvottelun avulla ovat tärkeitä. Vähintään yksi henkilökohtainen tapaaminen kuitenkin koettiin yleensä hyödylliseksi.

Opiskelijoille on annettava riittävät ennakkotiedot, jotta heidän odotuksensa kurssia kohtaan ovat oikeat. Kurssia ei saa mainostaa vain hupimatkana. Tällöin varmistetaan myös opiskelijoiden motivaatio. Opiskelijoiden tulisi tietää ajoissa myös se, mitä hyötyä kurssista on, minkä suomalaisen kurssin se korvaa, onko se osasuoritus tai montako opintopistettä kurssista saa.

Ohjelman suunnittelu

Kurssin ohjelman on oltava loppuun asti suunniteltu. Sen sisällön on oltava hyödyllinen sekä opiskelijoille että opettajille ja koko yksikölle. Kurssin on muodostettava selkeä kokonaisuus eli se ei saa muodostua vain irrallisista luennoista. Myös menetelmät ja ryhmäjaot on oltava mietittyinä etukäteen – tai jo ennakkotehtävässä. Tavoitteiden on oltava realistisia.

Työelämäyhteydet yleensä hyödyttävät kurssia. Ohjelmaan on mahdollista myös väljyyttä ja sosiaalista yhdessä oloa, koska ne ovat osa oppimisprosessia. Vapaa-ajan ohjelma on erittäin tärkeässä asemassa kielen ja kulttuurin oppimisen kannalta. Etenkin tutkimuskurssilla ohjelmaan on tarvittaisiin hyvä mahtua kurssin aikana keksittyjen ideoiden kehittämistä. Varsinkin Venäjällä toteutettavan kurssin yksityiskohdat on tiedettävä ajoissa jo pelkästään viisumibyrokraatiinkin takia. Sinne suuntautuvalla kurssilla myös venäläisen hallintohenkilökunnan on tiedettävä paljon esimerkiksi maahantulosäännöksistä. Eduksi olisi, jos joku suomalaisista opettajista osaisi lisäksi venäjää.

Eräs haastateltava korosti tasapuolisuuden tärkeyttä. Eri maista tulevien opiskelijoiden määrän on hyvä olla suunnilleen samassa suhteessa, jotta ryhmädynamiikka toimisi ihanteellisella tavalla. Muutenkin opiskelijoiden ryhmäytymiseen on panostettava. Opiskelijoiden osaamisen olisi hyvä olla yhteisellä lähtötasolla. Sen varmistamiseksi suositeltiin opiskelijoille yhteistä ennakkotehtävää. Myös riittävän kielitaidon tason varmistamista pidettiin tärkeänä. Se ei ole tärkeää pelkästään opiskelijoiden, vaan myös opettajien kohdalla. Eräessä North–South–South-kurssissa opiskelijoiden riittävä kielitaito oli varmistettu pitämällä paikallisille opiskelijoille viikon mittainen englanninkielen etukäteiskurssi, jotta kielitaito aktivoituisi sen aikana. Yleensä kielitaidon riittävydestä huolehdittiin asettamalla riittävä kielitaito valintakriteeriksi kurssille.

Fyysiset olosuhteet

Lopuksi on tärkeää, että myös fyysiset olosuhteet ovat toimivia. Majoituksen on oltava lähellä kurssipaiikkaa sekä kuljetusten, ruokailujen ja kurssitilojen on toimittava. Opiskelijoiden käytössä olisi hyvä olla toimivat tietotekniset valmiudet. Afrikassa edes se, että kurssipaikalla on sähköt tai toimivat tietoliikenneyhteydet, ei ole itsestään selvää. Kannattaa miettiä myös sitä, pidetäänkö kurssi hyvin keskeisellä paikalla vai syrjemällä. Kun paikaksi valitaan häiriötön paikka, sekä kurssin opettajien että opiskelijoiden on helpompi keskittyä ainoastaan kurssiin, kuin heidän olisi keskellä muita houkutusia – ovat ne sitten kaupungin syke tai perheen läheisyys.

5.4 Erasmus ja Nordplus-intensiivikurssien järjestämisaan valintaperusteet

Erasmus- ja Nordplus -rahoitteisten intensiivikurssien kohdalta selvitettiin tarkemmin, millä perusteella kurssin järjestävä maa valitaan. Molemmissa ohjelmissa on mahdollista päättää, pidetäänkö kurssi sitä koordinoivassa maassa vai jossain kumppanimaassa tai kenties aivan muualla. Kurssin pitopaikkaan vaikuttavat syyt olivat samoja molemmissa ohjelmissa.

Järjestelyhalukkuus

Useimmiten periaatteena on vaihtaa järjestämispaikkaa vuorovuosin niin, että koordinaattorimaa aloittaa. Vaihtuvalla vuorolla halutaan joissain tapauksissa varmistaa kotikansainvälistymisen mahdollisuudet kaikille. Koordinaattorin jälkeinen maa valikoituu yleensä sillä perusteella, mikä maa ilmoittaa kiinnostuksensa järjestelyihin. Yksi poikkeuskin oli, jossa koordinaattori oli kokonaan haluttu vapauttaa järjestelyvastuusta. Innokkuutta ja halua ottaa järjestelyvastuu kontolleen pidettiin tärkeänä, koska järjestäjänä toimiminen on hyvin työllistävää ja lisäksi järjestävälle taholle syntyy muita enemmän kustannuksia, joita ei hyväksytä tukeen oikeuttaviksi. Esimerkiksi vieraanvaraisuus ja muun osallistuvan henkilökunnan työpanos aiheuttavat järjestäjälle ylimääräisiä kuluja. Siksi myös se, missä maassa järjestelyille saadaan johdon tuki, voi vaikuttaa järjestämispaikkaan.

Verkoston sisällä haluttaisiin, että kaikki osallistuvat intensiivikurssin järjestämiseen yhtä suurella panoksella. On kuitenkin partnereita, jotka priorisoivat esimerkiksi akateemisen artikkelin kirjoittamisen intensiivikurssin edelle, mikä voi aiheuttaa närää verkostossa. On tilanteita, joissa muut

kumppanit ovat kieltäytyneet järjestelyvastuusta ja vastuu on siksi jäänyt koordinaattorille. Yleensä koordinaattori ei halua ottaa järjestelyvastuuta kuin kerran juuri järjestelyjen työllistävyyden takia. Jotkut ovat kuitenkin kokeneet, että hallinnolliset asiat on helpompi hoitaa, jos tekee kaiken itse. Heillä on saattanut olla aiempia kokemuksia esimerkiksi siitä, että kumppanin taloushallinto ei ole ollut riittävän tasokasta.

Joissain tapauksissa kurssi halutaan pitää Suomessa siksi, että siten voidaan tilastoissa raportoida useampia oman korkeakoulun opiskelijoita osallistujina kuin ulkomailla. Myös omassa oppilaitoksessa annetun vieraskielisen opetuksen määrä ja suoritettut opintopisteet näkyvät tilastoissa. Eräs haastateltava totesikin, että sitä saa, mitä mitataan. Lisäksi jotkut haluavat järjestää kurssin Suomessa, koska haluavat koordinaattorina maksimaalisen hyödyn kotikansainvälistymisestä.

Puitteet ja kustannukset

Jonkin verran järjestämispaikan valintaan on vaikutusta myös sillä, missä maassa tiedetään olevan hyvät puitteet kursseille eli opetus- ja majoitustilat sekä mahdollisuudet ruokailun järjestämiseen. Jos jokin kumppani on niin pieni, ettei sillä olisi riittänyt tarpeeksi henkilökuntaa järjestelyihin, järjestelyvastuu on annettu jollekin muulle. Myös majoitus- ja matkakulut vaikuttavat kohteen valinnassa sekä se, että korkeakoulu voi tarjota riittävän infrastruktuurin kurssin onnistuneeseen toteuttamiseen. Yksi Nordplus-kurssi esimerkiksi järjestetään Baltiassa, koska sinne baltialaisillakin opiskelijoilla on varaa tulla. Lisäksi se pidetään mieluummin Virossa kuin Latviassa, koska Virossa infrastruktuuri ja hallinnollinen osaaminen ovat toimivampia. Valintaperusteena voidaan pitää myös sitä, mikä maa mielletään opiskelijoiden näkökulmasta niin kiinnostavaksi, että heitä saadaan mukaan kursseille.

Alan erityisosaaminen

Se, että jollain alueella tai korkeakoululla on jotain erityisosaamista, tuntuu vaikuttavan kurssin järjestämispaikkaan melko harvoin. On kuitenkin tilanteita, joissa kurssi on järjestetty tietyllä alueella juuri alueen ominaisuuksien takia. Alueella on esimerkiksi yritys yhteistyöverkostoja ja erityisosaamista, kuten Pohjois-Saksassa osaamista pellavan kotitarvevalmistuksesta. Tällöin tietyssä maassa on ollut helpompi esittää asioita käytännössä. Jos kurssilla on yksi päävetäjä, kurssi järjestetään yleensä hänen korkeakoulussaan, koska hänen mukanaan voi samasta korkeakoulusta tulla mukaan muita opettajia ja assistentteja.

Yksi uusi ajatus oli järjestää kurssi johonkin aihetta läheltä menevän tieteellisen konferenssin tai workshopin jatkeeksi eli pitää intensiivikurssi samalla paikkakunnalla ennen tai jälkeen konferenssin. Siten intensiivikurssille on helpompi saada alan asiantuntijoita luennoitsijoiksi ja opiskelijatkin voivat osallistua intensiivikurssille ja konferenssiin saman matkan aikana ja päästä siten laajentamaan käsitystään tieteenalasta.

5.5 Korkeakoulujen välisen yhteistyön kehittyminen

Haastateltavien oli usein vaikea erottaa, mitä yhteistyötä on syntynyt nimenomaan intensiivikurssin takia ja mitä verkoston muusta toiminnasta. Usein kyseessä on tiivis kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Esimerkiksi belgialaiselle kumppanille syntynyt maisteriohjelma mainittiin verkoston yhteistyön tulokseksi, mutta myös intensiivikurssilla saattoi olla siinä oma osansa. Intensiivikurssin seuraukset riippuvat verkostosta ja intensiivikurssista. Kaikissa tapauksissa intensiivikurssi ei välttämättä vielä ole johtanut mihinkään muuhun kuin henkilösuhteiden kehittymiseen. Tavoite monessa korkeakoulussa on, että intensiivikurssi johtaisi syvempään yhteistyöhön. Joissain korkeakouluissa intensiivikurssi on tulosta opetussuunnitelmien kehittämishankkeesta ja joissain se on johtanut siihen.

Suurimmassa osassa verkostoja yhteistyötä haluttaisiin syventää ja aihioita jatkotoimenpiteiksi on jo suunniteltu, usein niiltä puuttuu enää rahoitus. Eräässä tapauksessa tavoitteena on kaikille kumppaneille yhteinen ja kaikkien opetussuunnitelmaan sopiva verkkokurssi muutamia vuosia intensiivikurssin jälkeen, toisessa tapauksessa on tehty yhteinen hankesuunnitelma ja kolmannessa haaveillaan yhteisestä julkaisusta. Eräs korkeakoulu suunnittelee venäläisen yhteistyökumppanin kanssa sekä yhteistä opetusmoduulia ja oppimisympäristöä että kesäkoulua. Toinen suunnittelee saksalaisten kanssa yhteistä tutkimus- tai kehittämishanketta, tutkintomoduulia tai yhteistutkintoa. Korkeakoulujen välinen syvälinen ja laaja yhteistyö vaatii systemaattista työtä ja asian on oltava jatkuvasti agendalla. Jatkoyhteistyö ei synny itsestään, vaan edellyttää kaikkien osapuolten aikaa ja vaivannäköä.

Hankkeet, opetusmoduulit ja yhteistutkinnot

Intensiivikurssien pohjalta on harvoin syntynyt kokonaisia uusia korkeakoulujen yhteisiä hankkeita, opetusmoduuleita tai yhteistutkintoja. Ne ovat kuitenkin usein pitkän aikavälin tavoitteina. Esimerkkejä toteutuneistakin yhteistutkinnoista, opetusmoduuleista ja yhteisistä tutkimushankkeista on.

Eräällä ammattikorkeakoululla intensiivikurssista alkunsa saanut yhteistutkinto alkanee ensi vuonna ja toisella ammattikorkeakoululla suunnitellaan parhaillaan slovakialaisten kanssa yhteistä opetusmoduulia. Erään yliopiston haastateltava kertoi intensiivikurssin johtaneen ensin urheilupsykologian kansainväliseen verkostoyhteistyöhön ja myöhemmin yhteismaisteriohjelmaan. Toisessa yliopistossa kerrottiin intensiivikurssin auttaneen kehittämään yhteistutkintoa, josta juuri jätettiin esitys. Joissakin korkeakouluissa mainittiin syntyneen useita yhteisiä kursseja ja erikoistumisopintoja, kun taas joissain tapauksissa koulutuskokonaisuus tai tutkimushanke on syntynyt ainoastaan suomalaisten oppilaitosten yhteiseksi. Lisäksi monessa korkeakoulussa neuvottelut yhteistyöstä ovat parhaillaan käynnissä, mutta tuloksia ei ole vielä syntynyt, koska prosessi on varsin hidas.

Muu yhteistyö

Yhteistutkintoja tai hankkeita useammin on syntynyt yhteisiä artikkeleja, opettaja- ja opiskelijavaihtoa, uusia intensiivikursseja, väitöskirjan ohjausta sekä muuta entistä tiiviimpää yhteistyötä, kuten kongressijärjestelyjä. Monet haastateltavat mainitsivat erityisesti opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden sekä tutkinto-opiskelijoiden määrän lisääntyneen intensiivikurssin jälkeen. Melko moni haastateltava mainitsi, että intensiivikurssi on johtanut kumppaneiden yhteiseen artikkeliin, konferenssipaperiin tai jonkinlaiseen muuhun julkaisuun, kuten yhteiseen pääsykoekirjaan. Joissain tapauksissa opinnäytetöille – pro gradut, väitöskirjat ja muut opinnäytetyöt – on löytynyt ohjaaja intensiivikurssin kumppanimaasta. Myös väitöskirjan vastaväittäjiä ja tarkastajia on löytynyt intensiivikurssien seurauksena.

Oleellista intensiivikursseissa on, että niiden kautta ja aikana tutustutaan toisten korkeakoulujen edustajiin, opitaan tuntemaan oppilaitoksia paremmin ja voidaan innostua yhteistyön syventämiseen. Henkilökohtaisten suhteiden ja luottamuksen kehittyminen on avainasemassa jatko-yhteistyötä ajatellen. Koska intensiivikurssi on pidempikestoisen kuin esimerkiksi konferenssivierailu ja tiiviimpi

kuin yksittäinen opettajavaihto, sen aikana voidaan tutustua toisiinsa syvällisemmin ja ehditään myös aloittaa yhteinen hankesuunnittelu.

5.6 Etelän maiden korkeakoulujen välinen yhteistyö North–South–South-ohjelmassa

Korkeakouluille esitettiin kysymyksiä liittyen etelän maiden korkeakoulujen yhteistyöhön sekä North–South–South-intensiivikurssien vaikutukseen yhteistyöhön. Haastateltujen mukaan North–South–South-verkostoissa olevat partnerikorkeakoulut tekevät melko vähän yhteistyötä keskenään. Jotkut opettajat saattavat tuntea toisensa ennestään vaikkapa jostain konferenssista sekä lukea ja kommentoida toistensa artikkeleja. Opettajakoulutusta saadaan jonkin verran toisissa maissa, kuten Etelä-Afrikassa. Joissain verkostoissa on tiedon vaihtoa tai jatko-opiskelijoiden ohjausta etelän maiden kesken tai opettajaliikkuvuutta korkeakoulujen omilla varoilla, mutta tämä on hyvin vähäistä.

Yhteistyön kehittyminen

Intensiivikurssin suurin merkitys yhteistyön kehittymisen kannalta oli haastateltujen mielestä se, että kurssi on tutustuttanut ihmisiä toisiinsa. Se mahdollistaa yhteistyön jatkossa. Etelän maiden opettajat ovat myös havainneet etelä-etelä-yhteistyön heille tarjoamat mahdollisuudet.

Useimmiten etelä-etelä-yhteistyötä ei vielä ole käytännössä syntynyt, koska etelän maiden opettajilla ei ole aikaa eikä rahaa panostaa yhteistyöhön. Tietyissä verkostoissa intensiivikurssi on kuitenkin syventänyt yhteistyötä. Kun intensiivikurssin aikana on opittu tuntemaan, on voitu myöhemmin tehdä yhteistyötä esimerkiksi asiantuntijavaihtojen suhteen. Eräs yliopisto lähettää nykyisin säännöllisesti opiskelijoita toisen yliopiston järjestämälle intensiivikurssille. Toiset yliopistot ovat toteuttaneet yhteisjulkaisun. Eri maiden opettajien yhteisen Suomen vierailun aikana on myös yhdessä tapauksessa syntynyt yhteisartikkeli. Suomen suuntaan kasvanut yhteistyö on näkynyt useimmiten siinä, että kumppanimaiden korkeakouluista on aiempaa enemmän hakeuduttu opiskelijoiksi suomalaisiin korkeakouluihin. Tämä voi edistää etelän maiden kehitystä, kun opiskelijat palaavat kotimaahansa ja tuovat mukanaan uuden osaamisensa. Asialla voi olla myös käänteinen puoli, jos opiskelijat jäävät valmistuttuaan Suomeen eikä osaaminen siirry opiskelijan alkuperäiseen kotimaahan.

Etelä-etelä-yhteistyön haasteet

Etelän maiden välisen yhteistyön haasteet ovat moninaiset kärjistyen käytettävissä oleviin resursseihin, ajanpuutteeseen ja maiden infrastruktuuriin. Suurimmat haasteet liittyivät resurssipulaan. Etelän maiden korkeakoulujen resurssit ovat kovin vähäiset: ei ole rahaa käydä toistensa luona eikä opettajilla ole myöskään aikaa, koska heillä on isot opetusryhmät. Afrikan sisäisiä lentoja ei ole tai ne ovat hyvin kalliita, jopa kalliimpia kuin lennot mantereen ulkopuolelle. Tiet ovat huonoja ja paikoin myös polttoainepula on ongelma. Erään haastateltavan tietojen mukaan kansainvälinen lama on entisestään heikentänyt yliopistojen saamaa rahoitusta. Opettajilla on paljon enemmän opiskelijoita ohjattavanaan kuin Suomessa eikä apuna ole välttämättä juuri lainkaan hallintohenkilökuntaa. Tämän vuoksi kaikilla opettajilla ei myöskään aina ole riittävästi aikaa yhteistyön laadukkaaseen toteuttamiseen.

Joissain tapauksissa yhteistyön esteenä voi olla kielitaito. Myös asenneongelmat ja pelko siitä, että oma osaaminen voi yhteistyössä osoittautua huonommaksi kuin toisen maan, voi vaikuttaa. Yliopistot voivat tuntea toisensa kilpailijoiksi. Usein suhteita varakkaampiin maihin eli muualle kuin muihin etelän maihin arvostetaan enemmän ja vähät rahat saatetaan käyttää yhteistyöhön muiden maiden kanssa. Joskus samassakin maassa pääkaupungin yliopiston edustajat voivat aliarvostaa syrjäisemmän yliopiston osaamista. Afrikan maissa on myös varsin nuori tutkimuskulttuuri. Erään haastateltavan mukaan tohtoriopinnot suoritetaan usein stipendin avulla ulkomailla, jolloin tulevan tohtorin verkostot ovat Afrikan ulkopuolella. Tämä on tehnyt maanosan sisäisten tutkimusryhmien muodostumisen haasteelliseksi.

Kulttuurieroja ei mainittu yhteistyön esteenä kuin harvoissa tapauksissa. Yliopistojen rahoitus voi kuitenkin tulla hyvin erilaisista lähteistä. Jotkut yliopistot ovat valtion rahoittamia. Toiset ovat uskonnollisten yhteisöjen ja esimerkiksi Yhdysvaltojen yhdessä rahoittamia yksityisiä yliopistoja. Niillä voi olla hyvinkin erilainen toimintakulttuuri ja niiden rahatilanne poikkeaa toisistaan.

Suomi-etelä-yhteistyön haasteet

Suomen ja etelän kumppanimaiden välisen yhteistyön suurimpina haasteina haastateltavat näkivät etelän maiden joustamattomuuden opintojen tunnustamisen suhteen. Lisäksi kulttuuri- ja aikatauluerot, kuten etelän maille tyypillinen hitaus yhteydenpidossa, nähtiin yhteistyön haasteiksi. Myös

se, ettei etelän mailla ole laittaa omaa rahaa yhteistyöhön tai matkoihin koettiin ongelmalliseksi. Yhteiseksi suunnitellun verkkokurssin toteutusta ovat muutamissa tapauksissa estäneet Afrikan huonot verkkoyhteydet. Sähköpostin huono toimivuus hankaloittaa yhteistyötä etelän maiden välillä eikä postiinkaan voi kaikissa maissa luottaa.

5.7 North–South–South-ohjelman intensiivikurssit ja kehitysyhteistyön näkökulma

Tutkimuksessa selvitettiin, poikkeavatko North–South–South-intensiivikurssit jollain lailla muista ohjelmista siksi, että niissä on kehitysyhteistyön näkökulma. Haastateltavilta kysyttiin myös, miten se mahdollisesti näkyy heidän mielestään käytännössä.

Useimpien haastateltujen mielestä North–South–South-intensiivikurssi poikkeaa muiden ohjelmien kurseista vain hieman. North–South–Southissa korkeakoulu ottaa huomioon enemmän kumppanien hyödyt kuin omat hyödyt. Se näkyy esimerkiksi kursien aihepiirissä tai siinä, että kumppanikorkeakoulu on Afrikasta eikä esimerkiksi Euroopasta, jossa voisi olla kyseisestä aiheesta parempi asiantuntemus. North–South–South-intensiivikurssi eroaa muista intensiivikurseista myös siinä, ettei sen rahoituksella ole yleensä mahdollista lähettää intensiivikurssille kovin montaa suomalaista, vaan kurssin osallistujista on joko enemmistö etelän maista tai opiskelijat Suomesta tulevat paikalle osana opiskelijavaihtoon tai -harjoitteluun. Usein suomalaiset kurssin koordinaattorit haluavat nimenomaan antaa mahdollisimman monelle etelän maiden opiskelijalle mahdollisuuden osallistua kurssille. Kurssissa voidaan jopa tinkiä omista tieteellisistä tavoitteista. Koska etelän maiden korkeakoulut ovat hyvin tiukkoja siitä, mitä opintoja ne hyväksilukevat, intensiivikurssin teema täytyy valita normaalia huolellisemmin.

Korkeakoulut ovat sitoutuneet kehitysyhteistyön näkökulmaan hakuvaiheesta asti. YK:n vuosituhtavoitteet yritetään ottaa huomioon kurssia suunniteltaessa, jolloin aihepiiri voi liittyä esimerkiksi kestävään kehitykseen tai demokratian edistämiseen. Aihe voi myös kummuta globaalista ongelmasta tai etelän maille akuutista sosiaalisesta ongelmasta. Kurssien aiheiden kehittämisessä pyritään kuulemaan etelän edustajia ja sitä mitä osaamista he haluaisivat. Kurseilla halutaan vahvistaa yhteistyöyliopiston toimintaedellytyksiä ja tukea maan kehitystavoitteita. Monessa hankkeessa tilannetta pyritään katsomaan pitkällä tähtäimellä, juuri niin kuin kestävään kehitykseen kuuluukin. Sanaa halutaan levittää paikallisella tasolla, esimerkiksi tarjoamalla sitä paikallisille opettajille. Paikallisten organisaatioiden sitouttaminen toimintaan on monessa tapauksessa tavoitteena. Eräs haastateltava

kertoi, että kurssille yritetään aina saada mukaan ulkopuolisella rahoituksella jokin kehitysyhteistyön asiantuntija. Toinen haastateltava mainitsi, että intensiivikurssille osallistuneet paikalliset opettajat ovat saaneet kurssin osaksi täydennyskoulutustaan.

Muutama haastateltu toi esiin, ettei North–South–South-intensiivikurssin ole syytä erota mitenkään muista intensiivikursseista. Vaikka toinen osapuoli edustaa kehitysmaata, molemmilla on silti annettavaa toisilleen ja korkeakoulujen välinen yhteistyö on samanlaista kuin muuallakin. Kyse ei ole koulutusviennistä, vaan aidosta yhteistyöstä. Olisi myös liikaa vaadittu, jos oletettaisiin muutaman intensiivikurssin aikaansaavan suurta muutosta kehitysyhteistyön saralla.

North–South–South-ohjelmaa ja sen intensiivikursseja pidettiin etelän korkeakouluissa erinomaisena välineenä osaamisen vahvistamiseksi ja luennoitsijavieraiden saamiseksi ulkomailta. Kehitysmaiden väestönkasvu on johtanut siihen, että valtaosassa etelän maita perustetaan uusia yliopistoja. Samaan aikaan pätevistä opettajista on kuitenkin pulaa. Näin ollen kehitysyhteistyönäkökulmasta intensiivikurssit ja lyhyet professorivierailut ovat konkreettinen helpotus akuuttiin tarpeeseen. Koska intensiivikursseilla on selkeästi vaikuttavuutta etelän maiden korkeakouluihin, olisi perusteltua sekä lisätä intensiivikursseja että niihin myönnettävää rahoitusta.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Korkeakoulujen kansainvälistymisen painopisteitä ovat haastattelujen mukaan opiskelija- ja henkilökuntaliikkuvuus sekä kansainväliset hankkeet, vieraskieliset koulutusohjelmat ja yhteinen opinto-suunnitelmatyö. Opiskelija- ja henkilökuntaliikkuvuutta pidetään korkeakouluissa kansainvälistymisen perustasona, josta ollaan vähitellen siirtymässä syvällisempään yhteistyöhön. Tavoitteena ovat kansainväliset tutkimushankkeet sekä korkeakoulujen yhteiset opetusmoduulit ja yhteistutkinnot. Intensiivikursseja ei erikseen mainita korkeakoulujen strategioissa, mutta niiden koetaan edistävän korkeakoulujen strategian toteutumista etenkin kansainvälisyyden ja alueellisen vaikuttavuuden saralla. Intensiivikurssit ovat eräänlainen väliaskelma opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden ja syvällisemmän yhteistyön välillä. Niiden odotetaan tuottavan uusia korkeakoulujen välisiä julkaisuja ja pitkällä tähtäimellä edesauttavan yhteisten kurssien ja yhteistutkintojen syntymistä.

Intensiivikurssien monipuoliset vaikutukset korkeakouluille

Intensiivikursseihin suhtaudutaan suomalaisissa korkeakouluissa myönteisesti, koska ne tarjoavat opiskelijoille ja opettajille helpon tavan kansainvälistyä. Tämän lisäksi niiden avulla saadaan kansainvälistettyä perheellisiä ja työelämässä mukana olevia opiskelijoita, joille perinteinen pitkä opiskelijavaihto ei tule kysymykseen. Määrällisesti intensiivikurssit eivät mahdollista kovin monen perheellisen tai aikuisopiskelijan kansainvälistymistä, mutta useimmille heistä intensiivikurssi voi tarjota siihen ainoan varteen otettavan vaihtoehdon, mikä tekee intensiivikursseista tärkeitä. Intensiivikurssit toimivat hyvänä kansainvälistymisen välineenä myös tietyillä aloilla, kuten tekniikka, joilla kansainvälistyminen ei ole kovinkaan suosittua.

Vaikka intensiivikurssi on kestoaltaan lyhyt, on sillä välillisiä vaikutuksia korkeakoulun kansainvälisyyteen pitkällä tähtäimellä. Ensinnäkin intensiivikursseilla on vaikutuksia opiskelijoiden ja opettajien kiinnostukseen lähteä vaihtoon. Opiskelija- ja henkilöstöliikkuvuuden määrä on yksi korkeakoulujen kansainvälisyyden numeerisista mittareista. Kaikilla korkeakouluilla liikkuvuuden edistäminen ei kuitenkaan ole intensiivikurssien tavoite, vaan jo toteutunut liikkuvuus on pikemminkin edellytys intensiivikurssille pääsemiseksi. Tällaisissa tapauksissa korkeakoulujen pitäisi muuttaa opiskelijoiden valintaperusteet sekä intensiivikurssin tavoitteet ja kohderyhmä täysin, jos tavoitteeksi haluttaisiin ottaa pitkäaikaisen liikkuvuuden edistäminen.

Toisaalta intensiivikurssit toimivat välineinä korkeakouluille löytää laadukkaita ja hyviä strategisia partnereita. Intensiivikurssi voi toimia kumppanien testausvälineenä partneriverkoston luotaessa tai yhteistyötä syvennettäessä. Niiden kautta on myös mahdollista tutustua kumppanien opintosuunnitelmiin, joiden tunteminen on tärkeää koulutusyhteistyötä suunniteltaessa. Intensiivikurssit voivat siis toimia ikään kuin ”jään murtajin” yhteistyön syvenemisessä. Tätä kautta intensiivikurssit palvelevat myös korkeakoulujen strategiaa olemalla yksi strategian toteuttamisen väline.

Kolmanneksi, intensiivikursseilta siirtyy ideoita ja metodeita osaksi normaalia opetusta kotikorkeakoulussa. Niiden aikana voidaan nähdä ja kokeilla uusia opetusmenetelmiä sekä saada oman korkeakoulun opetukseen alan uusinta tietoa tai tietoa uusilta aloilta. Intensiivikursseilla voi siis olla positiivisia vaikutuksia opetuksen kehittämisessä laajemmalla mittakaavalla. Opetuksen kannalta intensiivikurssit eroavat selvästi opiskelijavaihdosta siinä, että ne yhdistävät hyvin tuloksettaasti kansainvälistymisen ja opiskelun. Tavallisessa opiskelijavaihdossa oppimistulokset voivat helposti jäädä vähäisemmiksi.

Nordplus- ja *Erasmus* -intensiivikurssit voivat edistää opiskelijoiden kotikansainvälistymistä, jos kurssi järjestetään Suomessa. Se ei kuitenkaan tapahdu automaattisesti, vaan vaatii suunnitelmallista opiskelijoiden osallistamista intensiivikurssiin tutoreina ja ohjelman järjestäjinä. *FIRST*-ohjelman intensiivikurssit muuttavat opiskelijoiden asennetta Venäjää kohtaan ja saavat opiskelijat kiinnostumaan maasta pidempiaikaisen liikkuvuuden kohteena. Jotta liikkuvuus voisi käytännössä toteutua merkittävässä määrin, englanninkielisen opetustarjonnan on ensin lisäännyttävä Venäjällä. *North–South–South*-ohjelma on kumppanikorkeakoulujen kehityksen kannalta hyödyllinen. Se antaa etelän maiden korkeakoulujen henkilökunnalle mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Konkreettisen etelä-eteläyhteistyön syntyminen vaatii kuitenkin lisää rahoitusta tai henkilökuntaa etelän korkeakouluille. Muussa tapauksessa henkilökunnan on vaikea löytää aikaa tai rahaa yhteistyön toteuttamiseen.

Ulkopuolisen rahoituksen merkitys

Intensiivikurssien tärkeimpiä merkkejä on, että ne mahdollistavat tarkkarajaisen ja ajankohtaisen aiheen, jota työtetään monikansallisessa ryhmässä. Tärkeä osa kansainvälistymistä on myös sosiaalinen kanssakäyminen vapaa-ajalla, mihin intensiivikurssit tarjoavat loistavat puitteet. Ulkopuolisen rahoituksen merkitys on kurssien toteutuksen kannalta merkittävä. Harvalla korkeakoululla on resursseja tarjota vastaavanlaisia intensiivikursseja omalla rahoituksella. Ulkopuolisen rahoituksen

muutokset näkyisivät välittömästi intensiivikurssien toteutuksissa joko pienempinä kurssi- tai opiskelijamäärinä tai lyhyempinä ja maantieteellisesti lähempänä toteutettavina kursseina.

Korkeakoulujen edustajien mielestä intensiivikurssit tuovat mukanaan runsaasti hyviä asioita niin opetuksen kehittämisen ja opiskelijoiden kansainvälistymisen kuin korkeakoulujen välisen yhteistyönkin näkökulmasta. Muut toimintatavat eivät olisi yhtä tehokkaita niiden edistämiseksi. Jos korkeakoulujen taloudellinen tilanne heikentyisi, korkeakoulut eivät olisikaan ensimmäisenä vähentämässä intensiivikursseista. Intensiivikurssien hyödyt nähdään niin merkittäviksi, että niihin ollaan valmiita käyttämään henkilökunnan aikaa ja jossain määrin myös korkeakoulun rahaa. Niihin ei kuitenkaan olla valmiita laittamaan nykyistä enemmän rahaa. Taustalla tässä lienee se, että jos intensiivikursseja ajatellaan vain oppimisen tai opiskelijoiden kansainvälistymisen kannalta, ne koskevat vain muutamaa henkilöä kurssia kohden. Intensiivikurssien valmistelu on niin työlästä ja aikaa vievää, että samalla ajalla ja vaivalla voitaisiin tavallisella kurssilla opettaa moninkertaista opiskelijamäärää tai saada aikaan opetus- ja kulttuuriministeriön mittaamaa tuotosta, kuten artikkeleita. Ajan ja rahan käyttöä pidetään kuitenkin kohtuullisena nykyisessä määrin kurssin tuomien muiden hyötyjen takia. E erityisen merkittävänä intensiivikurssit nähdään korkeakoulujen kansainvälisten kumppanuussuhteiden kehittämisen kannalta, mutta yliopistoissa myös tutkimuksen kehittämisen kannalta. Kun ne otetaan pohdinnoissa huomioon, intensiivikurssien kustannukset ja hyödyt ovat tällä hetkellä tasapainossa.

Nykyisin intensiivikurssien lisäämisen yksi este on se, että vaikka kurssin suunnitteluun on käytetty aikaa, rahoituksen saaminen ei ole varmaa, ja tehty työ voi mennä täysin hukkaan. Tulevaisuudessa intensiivikurssien merkitys opiskelijoiden kansainvälistymisen edistäjänä voi kasvaa, jos vaatimukset opiskelijoiden nopeasta valmistumisesta vahvistuvat entisestään. Siinä tilanteessa opiskelijat eivät ehkä enää ehtisi lähteä pitkiin vaihtoihin yhtä usein kuin nykyisin. Voidaankin ajatella, että tulevaisuudessa rahoituksen lisääminen intensiivikursseille olisi erittäin perusteltua, jotta ne saataisiin kattamaan entistä suurempaa opiskelijajoukkoa.

Vaikuttavuutta edistävät tekijät

Intensiivikurssit vaikuttavat sekä yksilö- että korkeakoulutasolla. Voidaan kuitenkin pohtia, miten korkeakoulut voivat edistää vaikuttavuuden lisääntymistä. Korkeakoulut voivat tehdä sitä monellakin eri tavalla, mutta perustana toimivat kuitenkin tietyt periaatteet: aito tarve intensiivikurssille, sitou-

tuneet ja asiaan uskovat opettajat, hyvä suunnittelu ja yhteishenki partnereiden kesken. Intensiivikurssi ei siis synny itsestään, vaan se on partnereiden yhteinen voimanponnistus, jossa parhaimmassa tapauksessa näkyy kaikkien osapuolten kädenjälki. Hyvien ja laadukkaiden partnereiden löytäminen onkin elintärkeää intensiivikursseja ja ylipäättänsä muita korkeakoulujen välisiä yhteistyöhankkeita silmällä pitäen. Koska intensiivikurssien valmistelu on työläämpää kuin normaalin opetuksen, on tärkeää, että kurssin suunnittelu lähtee kaikkien kumppanikorkeakoulujen aidosta tarpeesta eikä vain mahdollisuudesta saada rahoitusta. Se antaa paremmat edellytykset kurssin onnistuneelle toteutukselle ja monipuoliselle pitkäaikaiselle vaikuttavuudelle.

Intensiivikurssit vaativat jo suunnitteluvaiheessa asiasta innostuneita ja sitoutuneita opettajia. Avoimuus partnereiden välillä koko prosessin ajan, aina suunnittelusta toteutukseen, helpottaa yhteistyön edistymistä, sillä avoimuus kasvattaa luottamusta partnereiden välillä. Avoimuuteen tulee pyrkiä myös korkeakoulun sisällä – tulosten levittäminen ja kokemusten vaihto ovat tärkeitä elementtejä kansainvälisen ilmapiirin luomisessa korkeakoulussa. Intensiivikursseilta poikii korkeakoulujen yksiköille ideoita myös opetuksen kehittämisen näkökulmasta tarkasteltuna. Idea voi kattaa osan opintojaksosta tai se voi toimia virikkeenä suuremman kokonaisuuden synnylle. Intensiivikurssilla toiminut menetelmä on testattu, joten sen käyttäminen normaaliopetuksessa on perustellumpaa. Avoimuus tiedon jakamisessa lisää siis intensiivikurssien vaikuttavuutta opetuksen kehittämisessä. Yksittäiselle opiskelijalle ja opettajalle intensiivikurssi antaa kansainvälisiä valmiuksia, joita voi hyödyntää tulevaisuudessa eri tavoin. Se, että intensiivikurssi on kestoaltaan lyhyt, mahdollistaa myös sellaisten opiskelijoiden ja opettajien osallistumisen, joilla ei muuten olisi mahdollisuutta tai kiinnostusta perinteisinä pidettyihin kansainvälistymisen muotoihin, kuten opiskelijavaihtoon. Intensiivikurssit ovatkin varteenotettava väline kansainvälistää opiskelijoita, opettajia ja korkeakoulua.

Jotta intensiivikurssien vaikuttavuutta voidaan edistää, vaatii se ennen kaikkea myönteistä suhtautumista intensiivikursseihin korkeakoulun johdon tasolta. Käytännössä tämä tarkoittaa opettajien kannustamista kansainvälisyyteen esimerkiksi intensiivikurssien muodossa. Porkkanana voi toimia esimerkiksi tätä tarkoitusta varten opettajalle resursoitava työaika. Johdon tulisi myös kannustaa henkilöstöään sisäiseen yhteistyöhön, jolloin monialaisten kurssien suunnittelu saa laajemmat lähtökohdat. Koska intensiivikurssien suunnittelu ja toteuttaminen koetaan usein hyvin työlääksi, olisi tärkeää, että korkeakoulu pystyy tarjoamaan sellaiset hallinnolliset puitteet, jotka tukevat erilaisten kansainvälistymispyrkimysten suunnittelua ja toteuttamista. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa hal-

linnollisia tukirakenteita. Opettajan ja hallintohenkilöstön yhteistyöllä saadaan paljon aikaan eikä kenenkään työtaakka muodostu kohtuuttomaksi.

Intensiivikursseille osallistuu aina rajallinen määrä opiskelijoita ja opettajia. Perustelluissa tapauksissa voitaisiin ajatella myös oman korkeakoulun rahallista lisäpanosta, jolloin saadaan rahoitettua ylimääräisiä opiskelijoita mukaan kurssille. Tällöin myös intensiivikurssille osallistuminen mahdollistetaan useammalle osallistujalle ja vaikuttavuus lisääntyy. Intensiivikurssit tulisi nähdä vartenotettava työvälteenä korkeakoulujen yksiköille. Perustelluista syistä niitä olisikin hyvä lisätä aloille tai opiskelijaryhmille, jotka eivät luonnostaan kansainvälisty, kuten tekniikan ala tai aikuisopiskelijat. Vaikka on olennaista pitää mielessä, että partnerisuhteet perustuvat ihmisten väliseen kemiaan ja yhteistyöhön, johdon positiivinen suhtautuminen tukee kehitystä.

Intensiivikurssit edesauttavat monia korkeakoulujen näkökulmasta tärkeitä asioita. Juuri monipuolisuutensa takia ne ovat väline, jota kannattaa hyödyntää, haluttiin sitten kehittää opetusta, syventää korkeakoulujen välistä yhteistyötä tai kansainvälistää opiskelijoita. Intensiivikurssien hyödyt ovat selkeitä riippumatta siitä, onko rahoitus tullut Erasmus-, Nordplus-, FIRST- vai North–South–South -ohjelmasta. Siksi intensiivikursseja kannattaa jatkossakin rahoittaa.

LÄHTEET

Erasmus-intensiivikurssit – Koordinaattorin käsikirja 2010–2011 (2010). Saatavilla: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/16466_IP-Kasikirja_2010-11v.2.pdf. Päivitetty 13.09.2010.

Erasmus – Euroopan unionin vaihto- ja yhteistyöohjelma korkeakouluille (2011). CIMO. Saatavilla: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/22404_Erasmus_esite_web.pdf. Viitattu 20.01.2012.

Erasmus Hakukuulutus 2012 (2012). Saatavilla: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/erasmus/intensiivikurssit/hakijalle>. Viitattu 20.01.2012.

Erasmus Suomessa. Tilastoja suomalaisten korkeakoulujen osallistumisesta Erasmus-ohjelmaan vuosina 2007-2010 (2012). CIMO.

FIRST Hakukuulutus 2011 (2011). Saatavilla: http://www.cimo.fi/ohjelmat/first/first_verkostot/hakijalle/koordinaattorille. Viitattu 20.01.2012.

Hakijalle (2012). Saatavilla: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/North-South-South/hakijalle>. Päivitetty 21.02.2012.

Intensiivikurssit North-South-South-ohjelmassa (2012). Saatavilla: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/North-South-South/intensiivikurssit>. Päivitetty 10.10.2011.

Mikkola Merja & Outi Snellman (2010). North-South-South, Ohjelmadokumentti/Programme Document. Saatavilla: http://www.cimo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/cimo/embeds/cimowwwstructure/14267_NorthSouthSouth_2010_ohjelmadokumentti_en.pdf. Viitattu 20.01.2012.

Nordplus Handbook 2012 (2012). Saatavilla: http://www.nordplusonline.org/eng/higher_education/how_to_apply. Viitattu 20.01.2012.

Vartiainen, Pirkko (2003). The Substance of Stakeholder Evaluation: Methodological Discussion. International Journal of Public Administration, Vol. 26, No. 1, pp. 1–18, 2003. Marcel Dekker.

LIITE 1: Teemahaastattelurunko

Intensiivikurssien institutionaalinen vaikuttavuus suomalaisissa korkeakouluissa

1. **Intensiivikurssien merkitys korkeakouluille kansainvälistymisen näkökulmasta**
  - Korkeakoulun kansainvälisyyden edistäminen
  - Kansainvälistymisen painopisteet
  - Intensiivikurssien lisäarvo verrattuna muuhun kv-toimintaan
  - Vaikutukset pidempiaikaiseen liikkuvuuteen
  - Vaikutukset erityisryhmien kansainvälistymiseen
  - Kumppanuussuhteiden merkitys intensiivikurssien toteutumisen kannalta
2. **Intensiivikurssien tuottama mahdollinen lisäarvo koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen**
  - Intensiivikurssien tuoma lisäarvo opetukseen
  - Kurseilta siirtyvät opetusmenetelmät ja oppimateriaalit osaksi normaalia opetusta
  - Intensiivikurssien vakiintuminen osaksi opetussuunnitelmia rahoituksen päättymisen jälkeen
  - Monitieteellisyys tai poikkitieteellinen lähestymistapa intensiivikursseissa
3. **Intensiivikurssien ja yhteistyön pitkäaikainen vaikuttavuus korkeakouluissa**
  - Uusien korkeakoulujen välisten hankkeiden syntyminen
  - Intensiivikurssien vaikutukset kansainvälistymiseen/kotinkansainvälistymiseen
4. **Intensiivikurssit korkeakoulujen strategisten tavoitteiden palvelijana**
  - Kv-strategia
  - Korkeakoulun strategian muut osat
  - Miten strategia ohjaa toimintaa

Ohjelmakohtaiset tulokset, jotka CIMO on pyytänyt raportoitavan erikseen:

- **Erasmus ja Nordplus:** intensiivikurssien merkitys kotikansainvälistymisen näkökulmasta tarkasteltuna
- **FIRST:** vaikutukset liikkuvuuteen Suomesta Venäjälle
- **North–South–South:** intensiivikurssien mahdollinen vaikutus etelän maiden korkeakoulujen keskinäiseen yhteistyöhön

LIITE 2: Haastateltujen henkilöiden asema korkeakouluissa

Haastatellun henkilön asema	Määrä
Assistentti	1
Dosentti	1
Emeritus professori	1
Kansainvälisten asioiden suunnittelija	6
Kansainvälisen toiminnan päällikkö	1
Kansainvälisten asiain päällikkö	4
Kansainvälisten asioiden koordinaattori	5
Kansainvälisten palveluiden päällikkö	2
Kehittämispäällikkö,kansainvälistyminen	1
Koulutus- ja kehittämispäällikkö	1
Koulutuspäällikkö	3
Koulutussuunnittelija	1
Kv-koordinaattori, lehtori	2
Lehtori	15
Lehtori, opo, kv-vastaava	1
Lehtori, projektipäällikkö	1
Opintoasiainsuunnittelija	1
Opintosihtööri	1
Osaamiskeskusjohtaja	1
Professori	3
Projektikoordinaattori	1
Projektipäällikkö	2
Suunnittelija	2
Tohtorikoulutettava	1
Tuntiopettaja	3
Tutkija	1
Tutkijatohtori	2
Tutkimusasiamies	1
Yliopettaja	2
Yliopettaja, johtaja	1
Yliopistonlehtori	6
Yliopistonlehtori, dosentti	1
Yliopistotutkija	1
Yhteensä	76